

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

**Η συμπεριφορά των χρηστών στον ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης
του Facebook σε σχέση με το ηθικό τους επίπεδο**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασιλόγλου Αικατερίνη

A.M.07M05

ΑΘΗΝΑ 2011

Περίληψη

Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης από το ξεκίνημα της εμφάνισής τους έως σήμερα έχουν αποκτήσει μεγάλο αριθμό χρηστών ο οποίος διαρκώς αυξάνεται, με το Facebook να αποτελεί το δημοφιλέστερο δίκτυο του είδους. Ωστόσο κάποιες από τις συμπεριφορές που εκδηλώνονται στη διάρκεια της χρήσης του Facebook εγείρουν ηθικά ζητήματα. Έχουν αυτές οι συμπεριφορές σχέση με την ηθική ανάπτυξη των χρηστών; Η παρούσα εργασία έχει στόχο να δώσει κάποιες απαντήσεις. Σε ένα δείγμα 100 ατόμων χορηγήθηκαν δύο ερωτηματολόγια: το ένα μετρούσε την συμπεριφορά στο Facebook και το δεύτερο (Defining Issue Test-2, DIT-2) χρησιμοποιήθηκε για την μέτρηση της ηθικής ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν δεν εμφάνισαν κάποιου είδους συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών, γεγονός που συνιστά αφορμή για περαιτέρω συζήτηση και διερεύνηση του θέματος.

Η συμπεριφορά των χρηστών στον ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης του Facebook σε σχέση με το ηθικό τους επίπεδο

Εισαγωγή

Από την αρχή της δημιουργίας του Διαδικτύου και την ευρεία χρήση του από το κοινό έχει εκδηλωθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον από ερευνητές των κοινωνικών επιστημών για την ανάλυση των συμπεριφορών και των κοινωνικών δικτύων που εμφανίζονται σε αυτό (Watts, 2004). Το Διαδίκτυο προσφέρει ανωνυμία (Finch, 2003) και αποτελεί έναν νέο χώρο ανοιχτό για κοινωνικές συναναστροφές (Riva & Galimberti, 2001). Το θέμα της ηθικής, της διάκρισης δηλαδή ανάμεσα στο καλό και το κακό, δεν θα μπορούσε να λείπει από τον εικονικό κόσμο δεδομένου ότι πολλοί χρήστες, κυρίως νέοι, δαπανούν μεγάλο διάστημα της ζωής τους «online» και κατά την ενασχόλησή τους με το Διαδίκτυο ανακύπτουν ηθικά ζητήματα. Ένα μεγάλο εύρος ενεργειών που εγείρουν ηθικά ερωτήματα, είναι η πορνογραφία (cyberporno), η παράνομη χρήση υλικού, ο εκφοβισμός συνομηλίκων (cyberbullying) (Cassidy et al., 2009. Twyman et al., 2009), η συνδιαλλαγή με αγνώστους, και η κλοπή πληροφοριών από το Διαδίκτυο και η παρουσίαση ως δικές τους (plagiarism) (Jackson et al., 2008. Selwyn, 2008).

Το 2005 κάνουν την εμφάνισή τους οι ονομαζόμενοι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης (social networking sites) οι οποίοι έχουν μεγάλη απήχηση στους χρήστες του διαδικτύου και κυρίως στους νέους. Μεταξύ αυτών των ιστότοπων το Facebook εμφανίζει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη παγκοσμίως, και γίνεται το πιο δημοφιλές μέσο. Ωστόσο κατά τη χρήση του δεν απουσιάζουν πράξεις, που μπορεί να είναι ηθικά επιλήψιμες ή ακόμα και νομικά αξιόποινες. Το γεγονός της τεράστιας και ταχύτατης απήχησης του Facebook αλλά και της παράλληλης εμφάνισης «μη σωστών» ή

ανήθικων συμπεριφορών δεν θα μπορούσε να αφήσει αδιάφορους τους ερευνητές. Τι σημαίνει όμως ηθική συμπεριφορά σε αυτό το περιβάλλον;

Χρήση του Διαδικτύου, Ηθικά Ζητήματα και Ηθική Συμπεριφορά

Θα ήταν ίσως λογικό να υποθέσουμε ότι η συμπεριφορά που επιδεικνύει κάποιος στο Διαδίκτυο έχει άμεση σχέση με τη συμπεριφορά του στην καθημερινή του συναναστροφή με τους άλλους. Σύμφωνα με τον Selwyn (2008) φαίνεται ότι το περιβάλλον του διαδικτύου αντανακλά τη μη «σωστή» συμπεριφορά (misbehavior) που έχουν οι χρήστες στην πραγματική τους ζωή. Στην έρευνά του που διεξήχθη στη Μ. Βρετανία εμφανίζεται ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στην τάση των συμμετεχόντων να έχουν μη σωστή συμπεριφορά τόσο σε online όσο και σε offline πλαίσιο.

Πιο ακραίες θέσεις υποστηρίζουν ότι οι online συνθήκες προσφέρονται για περισσότερα κρούσματα μη σωστής συμπεριφοράς. Κατά τον De Marco (2001), η χρήση του Διαδικτύου ωθεί ακόμη και «καλά παιδιά» που δεν θα διέπρατταν κάποια εγκληματική πράξη στην πραγματική ζωή, σε παράνομες online πράξεις. Η ίδια άποψη εκφράζεται και από τους Rogers, Smoak και Liu οι οποίοι γράφουν χαρακτηριστικά ότι «το Διαδίκτυο προσφέρει μοναδικές ευκαιρίες για αποκλίνουσες συμπεριφορές» (2006, σελ.246). Αναφορικά με τους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης οι Makridakis et al., (2010) υποστηρίζουν ότι προσφέρουν τις ιδανικές συνθήκες για να αποτελέσουν πλατφόρμες επίθεσης σε τρίτους.

Πέρα από τις παραπάνω αντικρουόμενες απόψεις και ανεξάρτητα από το αν μία συμπεριφορά εμφανίζεται στην πραγματική ή στην εικονική ζωή, η συμπεριφορά έχει άμεση σύνδεση με τις ηθικές αξίες του ατόμου που την εκδηλώνει. Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα του Jackson και των συνεργατών (2008) του εμφανίζεται σύνδεση ανάμεσα στην ηθική των χρηστών και την online συμπεριφορά τους. Στην έρευνα αυτή μελέτησαν αν οι πολιτισμικές διαφορές στις ηθικές αξίες μεταξύ νέων

των ΗΠΑ και νέων της Κίνας μπορούν να προβλέψουν τη συμπεριφορά τους στο Διαδίκτυο και υπήρξαν ισχυρές ενδείξεις ότι οι ηθικές αξίες στον πραγματικό κόσμο μπορούν να προβλέψουν την online συμπεριφορά σε ηθικά αμφισβητούμενες επιλογές στο Διαδίκτυο (Jackson et al., 2008). Συνεπώς το ηθικό επίπεδο ενός ατόμου στην πραγματική του (offline) ζωή δεν είναι ασύνδετη με την συμπεριφορά στο Διαδίκτυο. Ποιες όμως είναι εκείνες οι συμπεριφορές στο Διαδίκτυο που δεν συμβαδίζουν με την ηθική;

Η Willard (1997) έχει κατηγοριοποιήσει τα ηθικά ζητήματα που ανακύπτουν από τη χρήση του διαδικτύου ως εξής:

α) Σεβασμός στην ξένη ιδιοκτησία που παραβιάζεται με την παράνομη εισχώρηση σε συστήματα ηλεκτρονικών πληροφοριών και την παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων (copyright) με το «κατέβασμα» ταινιών, μουσικής, κτλ.

β) Σεβασμός στην ιδιωτικότητα, συμπεριλαμβανομένης και της μη παραβίασης συστημάτων ασφαλείας και των ιδιωτικών πληροφοριών.

γ) Σεβασμός της προσωπικότητας του άλλου κατά την επικοινωνία με αυτόν, μέσω της τήρησης κανόνων ευγένειας και της απουσίας συμπεριφορών όπως συκοφαντίες, παρενοχλήσεις, προσβλητικός λόγος ή διασπορά spam (spamming).

δ) Σεβασμός σε ιδρύματα και στους περιορισμούς που αυτά θέτουν.

ε) Σεβασμός στον ίδιο τον εαυτό, δηλαδή αποφυγή ενεργειών που μπορεί να βλάψουν το εαυτό του χρήστη όπως η εξάρτηση, η ενασχόληση με ενέργειες όπως η πορνογραφία και άλλες που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την προσωπική ασφάλεια του χρήστη (garbage activities).

Έχουν υπάρξει μελέτες γύρω από το θέμα της ιδιωτικότητας (Tavani, 1999. Shoemaker, 2009, κ.ά.) αλλά και της ιδιωτικότητας και της ηθικής (Scanlan, 2001), όπως και έρευνες για την εξάρτηση από το Διαδίκτυο (Brenner, 1997. Caplan, 2003.

κ.ά.). Για το ζήτημα του σεβασμού στην ξένη ιδιοκτησία και την παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, ή αλλιώς για το φαινόμενο της πειρατείας έχει ερευνηθεί η περίπτωση της αντιγραφής μουσικής (Shang et al., 2008. Cohen & Cornwell, 1989) και κυρίως η αντιγραφή λογισμικού σε σχέση με την ηθική (Swinyard et al., 1990. Logsdon et al., 1994. Gupta et al., 2004. Siegfried, 2004. Moores & Chang, 2006). Για παράδειγμα, την έρευνα που διεξήχθη από τους Logsdon et al., (1994) διερευνήθηκε αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ πειρατείας λογισμικού και ηθικής ανάπτυξης των χρηστών του διαδικτύου που προβαίνουν σε τέτοιες ενέργειες. Η υπόθεση ήταν ότι όσο πιο υψηλό επίπεδο ηθικής ανάπτυξης επιδείκνυε ο χρήστης τόσο λιγότερο πιθανό ήταν να προβεί σε τέτοιες ενέργειες. Τα αποτελέσματα δεν υποστήριξαν την αρχική υπόθεση καθώς δεν εμφανίστηκε σημαντική συσχέτιση. Μια πιθανή ερμηνεία σύμφωνα με τους ερευνητές αποτελεί το γεγονός ότι υπάρχει γενικότερη ανοχή απέναντι στην αντιγραφή λογισμικού και δεν θεωρείται μείζον ηθικό ζήτημα.

Τα παραπάνω φαινόμενα μπορούν να παρατηρηθούν και στη χρήση του Facebook καθώς υπάρχουν αρκετές ανάλογες καταγγελίες ότι συμβαίνουν και στην πράξη. Ωστόσο πέρα από την επιδημιολογική καταγραφή των καταγγελιών από φορείς, δεν έχουν διεξαχθεί συγκεκριμένες έρευνες που να διερευνούν την εμφάνιση τέτοιων συμπεριφορών σε σχέση με την ηθική ανάπτυξη των χρηστών του Facebook. Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να δώσει κάποιες απαντήσεις σε αυτό το κομμάτι. Ας δούμε όμως πρώτα ποιο είναι αυτό το μέσο, πώς λειτουργεί και ποιες δυνατότητες προσφέρει στον κάθε χρήστη. Παράλληλα θα παραθέσουμε τα ηθικά ζητήματα και συμπεριφορές που προκύπτουν από τη χρήση του με βάση την κατηγοριοποίηση της Willard και αξίζουν της προσοχής μας.

Χρήση του Facebook Ηθικά Ζητήματα και Ηθική Συμπεριφορά

Ενώ ο αριθμός των κοινωνικών δικτύων είναι αρκετά μεγάλος (Facebook, Bebo, Twitter, MySpace, LinkedIn, Orkut, Hi5, κ.ά.), τη μεγαλύτερη μερίδα χρηστών παγκοσμίως την έχει το Facebook.¹ Το Facebook, όπως και όλα τα κοινωνικά δίκτυα, αποτελεί μια δωρεάν online υπηρεσία που στοχεύει στο να ανταλλάσσουν μηνύματα οι χρήστες, να μοιράζονται μεταξύ τους πληροφορίες και κάποιες φορές να συνεργάζονται σε κοινές δραστηριότητες (Britannica Online). Το βασικό του χαρακτηριστικό είναι ότι δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να φτιάξει τη δική του online σελίδα, που ονομάζεται λογαριασμός-προφίλ, και με τη δημιουργία αυτής μπορεί να αξιοποιεί υπηρεσίες όπως chat, ανταλλαγή μηνυμάτων, συμμετοχή σε παιχνίδια, κ.ά. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στον κάτοχο του λογαριασμού να συνδέεται με άλλους λογαριασμούς χρηστών, των ονομαζόμενων φίλων, και να βλέπει τις αναρτημένες πληροφορίες, συνδέσεις και δραστηριότητες αυτών των φίλων (Boyd & Ellison, 2007. Lampe et al., 2007. Stutzman, 2006).

Η λειτουργία του Facebook βασίζεται στη δημιουργία προφίλ ατόμων ή ομάδων και κάθε κάτοχος του προφίλ περιγράφει τον εαυτό του όπως εκείνος επιθυμεί. Η περιγραφή του εαυτού, δηλαδή ο τρόπος που παρουσιάζει κάποιος χρήστης τον εαυτό του είναι μέσα από φωτογραφίες, βίντεο, κείμενα, και γενικότερα την προβολή προσωπικών πληροφοριών. Ο δημιουργός και κάτοχος του προφίλ καλείται να συμπληρώσει πληροφορίες όπως το φύλο, η ηλικία, η πόλη διαμονής του, πληροφορίες επικοινωνίας, (τηλέφωνο, e-mail διεύθυνση) αλλά και προσωπικές

¹ Στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία που παρατίθενται στον ιστότοπο <http://www.facebakers.com/countries-with-facebook/GR/> αριθμούνται γύρω στα 2.898.180 προφίλ. Οι ηλικίες δε με την μεγαλύτερη χρήση είναι μεταξύ 18-34 ετών (πιο συγκεκριμένα 13-15ετών 9%, 16-17ετών 7%, 18-24ετών 29%, 25-34ετών 33%, 35-44ετών 15%, 45-54ετών 5% και 55-64ετών 1%). Τα ποσοστά αυτά έχουν ομοιότητες με την ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Μ.Βρετανία το 2007 και αφορά γενικότερα τα κοινωνικά δίκτυα (Ofcom, 2008), στην οποία βρέθηκε ότι το πιο δημοφιλές site για ενήλικες είναι το Facebook και ότι οι ηλικίες μεταξύ 16-24 ετών έχουν τη μεγαλύτερη πιθανότητα να αποκτήσουν προφίλ.

πληροφορίες για τα ενδιαφέροντα, τις προτιμήσεις του στη μουσική, σε ταινίες, ή σε βιβλία. Επίσης μπορεί να αναρτήσει μία φωτογραφία η οποία εμφανίζεται μαζί με το όνομά του στην πρώτη σελίδα του λογαριασμού. Εδώ παρατηρείται συχνά στις φωτογραφίες και τα βίντεο να εμφανίζονται και άλλα πρόσωπα που δεν γνωρίζουν ή δεν εγκρίνουν την παρουσία τους στο μέσο ή δεν έχουν ερωτηθεί για αυτή την ανάρτηση και προβολή.

Περισσότερο ή λιγότερο η πλειοψηφία των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν ανάλογες υπηρεσίες. Το Facebook ωστόσο διαφέρει από τους άλλους ιστότοπους από την άποψη των προσωπικών πληροφοριών καθώς ζητάει από τους χρήστες να δώσουν τα αληθινά προσωπικά τους στοιχεία (Lewis, Kaufman & Christakis, 2008). Στους όρους χρήσης ζητείται ρητά να μην παραποιούνται οι πληροφορίες για τον εαυτό, να δίνονται πραγματικά στοιχεία όπως η ηλικία, ή οι σχέσεις με τρίτους. Με άλλα λόγια, ζητείται να παρατίθενται στο προφίλ προσωπικά δεδομένα (Facebook.com, Όροι χρήσης). Όμως κανείς δεν μπορεί να ελέγξει αν τα στοιχεία που παραθέτει ο κάθε χρήστης είναι αληθινά ή όχι. Η εσκεμμένη παραποίηση στοιχείων και η χρήση στοιχείων ταυτότητας που ανήκουν σε άλλους είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται κυρίως στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (Finch, 2003; Rogers et al., 2006). Στις Η.Π.Α και στη Μ.Βρετανία έχουν βρει ότι 40% των χρηστών του διαδικτύου δίνουν λανθασμένες πληροφορίες για τον εαυτό τους (Denegri-Knott, 2006).

Ένα μέρος λοιπόν της υπηρεσίας αφορά την προβολή του εαυτού και ένα άλλο την κοινωνική αλληλεπίδραση με άλλους χρήστες του μέσου. Ο δημιουργός του προφίλ έχει τη δυνατότητα να καλέσει νέους «φίλους» στο προφίλ του και εκείνος που λαμβάνει την πρόσκληση μπορεί να την αποδεχτεί ή να την αρνηθεί (Boyd, 2008). Ο φίλος μπορεί να έχει πρόσβαση στο λογαριασμό του φίλου του και δυνητικά

να βλέπει κάθε πληροφορία που αναρτάται. Μάλιστα μια ειδική υπηρεσία του Facebook εμφανίζει προτεινόμενους φίλους που κατά διαστήματα ανανεώνονται. Επίσης προτείνεται η συμμετοχή σε άλλα δίκτυα όπως σχολεία, εργασίες, κ.λπ. Με άλλα λόγια η ίδια η εφαρμογή ενθαρρύνει την προσθήκη και τη διεύρυνση του αριθμού των φίλων (Facebook.com). Έχει βρεθεί ότι οι κάτοχοι λογαριασμού αλληλεπιδρούν κυρίως με άτομα τα οποία γνωρίζουν στην πραγματική τους ζωή (Pemprek et al., 2009). Στην έρευνα της Kujath (2010) υποστηρίζεται ότι το Facebook λειτουργεί ως μια προέκταση της ήδη υπάρχουσας διαπροσωπικής επικοινωνίας και όχι ως υποκατάστατό της. Ωστόσο δεν αποκλείονται και οι άγνωστοι από τη λίστα των φίλων ως ένας τρόπος αύξησης του αριθμού τους (Lewis & West, 2009). Οι Zywicki & Danowski (2008) ισχυρίζονται ότι η δημοτικότητα στο Facebook διαμορφώνεται σύμφωνα με τις προσωπικές πληροφορίες, τις φωτογραφίες που ανεβάζει κάποιος και κυρίως σύμφωνα με τον αριθμό των φίλων που έχει στον λογαριασμό του. Μήπως ένας χρήστης θα έκανε φίλους ακόμη και αγνώστους στην προσπάθειά του να αυξήσει την δημοτικότητά του;

Όπως προαναφέραμε αν ο χρήστης, κάτοχος του λογαριασμού, πάρει ένα αίτημα φιλίας από κάποιον άγνωστο σε πρώτο επίπεδο επιλέγει αν θα το δεχτεί ή όχι, και σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να επιλέξει σε ποιες πληροφορίες από τα προσωπικά του δεδομένα θα έχει πρόσβαση ο νέος διαδικτυακός του φίλος. Αυτό επιτυγχάνεται με μια υπηρεσία που ονομάζεται «ρυθμίσεις απορρήτου», ένα ακόμη στοιχείο που σύμφωνα με τους Boyd & Ellison (2007) διαφοροποιεί το Facebook από τα άλλα κοινωνικά δίκτυα. Η μη επιλογή των ρυθμίσεων απορρήτου από τον χρήστη σημαίνει ότι ακολουθούνται οι ρυθμίσεις που έχει θέσει εξ αρχής το Facebook. Οι ρυθμίσεις αυτές είναι ότι οι φίλοι σου και οι φίλοι φίλων μπορούν να βλέπουν το προφίλ σου και να έχουν πρόσβαση σε όποια πληροφορία ανεβάζεις σε αυτό. Επίσης,

οποιοσδήποτε μπορεί να βρει πληροφορίες για σένα αν σε ψάξει σε οποιαδήποτε μηχανή αναζήτησης μέσα στο Διαδίκτυο. Σε αυτή την περίπτωση προβάλλονται η αναρτημένη φωτογραφία, τα ενδιαφέροντά σου, οι ομάδες στις οποίες ανήκεις και κάποιοι από τους φίλους σου.

Εδώ τίθενται κάποια βασικά ερωτήματα όπως: Πόσοι χρήστες πριν φτιάξουν το προφίλ τους διαβάζουν πραγματικά τους όρους χρήσης και γνωρίζουν τα παραπάνω; Ποιοι επιτρέπεται να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία των χρηστών; Εδώ αναφερόμαστε στο θέμα του σεβασμού του εαυτού όπως το έθεσε η Wilard μέσω της προστασίας του από δυνητικούς κινδύνους. Ποια στοιχεία αποκαλύπτει ο χρήστης και σε ποιους; Ποιοι έχουν πρόσβαση στο προφίλ του και στα προσωπικά του δεδομένα; Σε έρευνα των Acquisti & Gross (2006) έχει βρεθεί ότι τα μέλη του Facebook αποκαλύπτουν πολλές πληροφορίες για τον εαυτό τους και δεν είναι εξοικειωμένοι με τα θέματα ιδιωτικής προστασίας ή με το ποιος βλέπει το προφίλ τους. Στην ίδια έρευνα βρέθηκε ότι από τα $\frac{3}{4}$ των χρηστών Facebook που γνώριζαν ακριβώς τι μοιράζονταν από το προφίλ τους και με ποιον, μόνο μια πολύ μικρή μειοψηφία από αυτούς κατανοούσε πόσο «ανοιχτό» ήταν το προφίλ τους. Επιπλέον, ακόμα και οι χρήστες του ίντερνετ που ανησυχούν για θέματα ιδιωτικότητας βρέθηκαν να αποκαλύπτουν οι ίδιοι πολλές προσωπικές πληροφορίες (Acquisti & Gross, 2006).

Μία ακόμη δυνατότητα που παρέχει το μέσο είναι ότι μπορεί κάποιος χρήστης να δημοσιεύει δηλώσεις του, να σχολιάζει τα δημοσιεύματα των άλλων ή και τα δικά του ανοίγοντας έναν διάλογο μέσα στο δίκτυο, στην υπηρεσία που ονομάζεται «τοίχος». Ο «τοίχος» και τα σχόλια που θα αναρτηθούν σε αυτόν είναι ορατά σε όλους τους φίλους και σε όσους έχουν πρόσβαση στον λογαριασμό, όπως για παράδειγμα οι φίλοι των φίλων (Boyd, 2008) εκτός και αν ο κάτοχος του λογαριασμού έχει βάλει φραγή σε αυτό μέσω των ρυθμίσεων απορρήτου. Τα

μηνύματα στον τοίχο είναι ανοιχτά σε σχολιασμό αλλά παρέχεται και από το Facebook ένας εύκολος και γρήγορος σχολιασμός τύπου «μου αρέσει» ή «δεν μου αρέσει» απλώς με ένα «κλικάρισμα». Έχει βρεθεί μάλιστα ότι η εικόνα των κατόχων των λογαριασμών δεν επηρεάζεται μόνο από το περιεχόμενο των σχολίων αλλά και από τις επιλογές «μου αρέσει» «δεν μου αρέσει» των άλλων (Walther et al., 2008). Ακόμη και αυτό το φαινομενικά μικρό σχόλιο ασκεί επιρροή στην εικόνα που αποκτούν οι άλλοι για τον κάτοχο του λογαριασμού, πόσο μάλλον το ίδιο το περιεχόμενο των σχολίων. Τι γράφει ο χρήστης κάθε φορά στον τοίχο; Μήπως προβαίνει σε υβριστικά ή προσβλητικά σχόλια που θίγουν τους άλλους; Δεν πρόκειται για ένα θεωρητικό ερώτημα εφόσον έχουν υπάρξει ανάλογα κρούσματα και καταγγελίες και στη χώρα μας (www.safeline.gr) και πρόκειται για μια συμπεριφορά που δείχνει απουσία σεβασμού στην προσωπικότητα του άλλου.

Μεταξύ των παραπάνω συμπεριφορών που μπορούν να εμφανιστούν στο Facebook και προκύπτουν από την ίδια τη λειτουργία του μέσου είναι και η συμμετοχή σε διάφορες εφαρμογές, που ποικίλουν και περιλαμβάνουν από την αποστολή εικονικών δώρων στους φίλους μέχρι τη συμμετοχή σε παιχνίδια που παίζονται σε πραγματικό χρόνο και προωθούν τη συμμετοχή γειτόνων- φίλων. Σε όλες αυτές τις εφαρμογές προτείνεται στον κάθε χρήστη να στρατολογήσει νέους «παίκτες». Η αποδοχή εκτέλεσης κάθε εφαρμογής σημαίνει ότι ο διαχειριστής της θα έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που έχει παραθέσει ο χρήστης στο προφίλ του. Γνωρίζει ο χρήστης αυτή την πληροφορία; Προστατεύει επαρκώς τον λογαριασμό του μη αποδεχόμενος τα αιτήματα για εγκατάσταση των εφαρμογών;

Το γεγονός ότι έχουν προκύψει αρκετές καταγγελίες στο εξωτερικό αλλά και στη χώρα μας για κακή χρήση του Facebook καταδεικνύει ότι οι παράνομες και ηθικά επιλήψιμες ενέργειες είναι μια πραγματικότητα. Οι πιο συχνές καταγγελίες αφορούν

την «παραβίαση προσωπικών δεδομένων από τρίτους, την παραβίαση του απορρήτου των επικοινωνιών, την εξύβριση ή τη συκοφαντική δυσφήμιση και την κακόβουλη μεταχείριση φωτογραφιών, ενώ ένας μικρός αριθμός αφορούσε στην προτροπή σε αυτοκτονία και στο ρατσισμό».²

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι οι ηθικά απαράδεκτες πράξεις που μπορεί να προκύψουν από τη χρήση του Facebook έχουν σχέση α) με τον σεβασμό των άλλων και β) τον σεβασμό στον ίδιο τον εαυτό. Αναφέροντας τον όρο «σεβασμός των άλλων στη χρήση του Facebook» εννοούμε τη μη παραβίαση προσωπικών λογαριασμών και κλοπή προσωπικών δεδομένων, το σεβασμό στην προσωπικότητα του άλλου δηλαδή τη μη διασπορά κακοηθών φημών, προσβλητικών σχολίων ή ύβρεων, καθώς και τη μη χρήση στοιχείων ταυτότητας άλλων υπαρκτών προσώπων. Εδώ συμπεριλαμβάνεται η κακόβουλη μεταχείριση φωτογραφιών ή το ανέβασμα φωτογραφιών δίχως την πρότερη έγκριση του άλλου. Επίσης εδώ κατατάσσουμε την παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων καλλιτεχνών μέσω της κοινοποίησης παράνομων βίντεο και μουσικής. Ο σεβασμός στον εαυτό αφορά την προστασία του εαυτού ώστε να μην εκτίθεται σε κινδύνους. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό είναι η ανάγνωση των όρων χρήσεων του Facebook, ή αλλιώς η γνώση του μέσου που προτίθεται να χρησιμοποιήσει ο χρήστης. Ακόμη χρειάζεται ο χρήστης να μην αποκαλύπτει τους κωδικούς του λογαριασμού του σε τρίτους, να επιλέγει ποιες πληροφορίες θα δημοσιοποιήσει αποκρύπτοντας πολύ προσωπικά στοιχεία που θα μπορούσαν μελλοντικά να χρησιμοποιηθούν εναντίον του (όπως για παράδειγμα τη διεύθυνση του σπιτιού του) αλλά και να προστατεύει τις ήδη δημοσιοποιημένες πληροφορίες ώστε να μην έχουν πρόσβαση σε αυτές άγνωστα άτομα (οι φίλοι των

² Οι καταγγελίες στην Ελληνική Ανοικτή Γραμμή Safeline έφτασαν το 2009 τις 1.778, το 20% των οποίων αφορούσε ιστοσελίδες όπως το Facebook, το Hi5, το YouTube και το Myspace. Από τις καταγγελίες αυτές το 85% αφορούσε το Facebook, με αποτέλεσμα η δημοφιλής ιστοσελίδα να έρχεται στην πρώτη θέση των καταγγελιών (www.safeline.gr)

δικών του φίλων). Στις συμπεριφορές προστασίας του εαυτού κατατάσσουμε και την επιλογή των διαδικτυακών φίλων, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες να γίνει θύμα κάποιας κακόβουλης επίθεσης από τρίτους (κλοπή δεδομένων, υβριστικά σχόλια κ.λπ.). Σε μια τέτοια περίπτωση ακόμη και η εκ των υστέρων λήψη προστατευτικών μέτρων θεωρούμε ότι αποτελεί δείγμα προστασίας του εαυτού. Σύμφωνα με τα παραπάνω δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο και επιχειρήσαμε να συγκεντρώσουμε στοιχεία για τη συμπεριφορά των χρηστών στο Facebook.

Ηθική

Πριν προχωρήσουμε όμως σε περαιτέρω διερεύνηση του θέματος ας δούμε ποιες είναι οι κυρίαρχες απόψεις γύρω από την ηθική. Υπό την κοινή έννοια πρόκειται για τις «καθιερωμένες σε μια κοινωνία γνώμες για ό,τι απαγορεύεται ή επιτρέπεται ή επιβάλλεται» (Δεσποτόπουλος, 1978, σελ.53). Μια διαφορετική διατύπωση από τη σκοπιά της φιλοσοφίας, υπαγορεύει ότι όταν αναφερόμαστε στην ηθική, αναφερόμαστε στις ανθρώπινες πράξεις που είναι αποδεκτές και σωστές και σε αυτές που είναι ανάρμοστες και λανθασμένες (Internet Encyclopedia of Philosophy).

Σε ό,τι αφορά την ψυχολογία έχει αναπτυχθεί ολόκληρος κλάδος, η ηθική ψυχολογία (moral psychology), η οποία εξετάζει τα θεμελιώδη ερωτήματα της ηθικής α) για την προέλευση των ηθικών πιστεύω και β) για τη λειτουργία της ηθικής κρίσης (Haidt & Bjorklund, 2006). Μελετάει τη δικαιοσύνη, την ευδαιμονία, τους κοινωνικούς κανόνες, και τη σχέση τους με ψυχολογικά φαινόμενα όπως τα ανθρώπινα κίνητρα, την επιθυμία, το συναίσθημα, τη συνείδηση, την επιλογή, την προσωπικότητα. Με άλλα λόγια, μελετάει τα παραπάνω ψυχολογικά φαινόμενα υπό το πρίσμα των βασικών ερωτημάτων της ηθικής (Wilson & Keil, 1999, σελ.561).

Στη συζήτηση περί προέλευσης της ηθικής οι απαντήσεις που δίνονται περιλαμβάνουν τις γνωστικές και συναισθηματικές ικανότητες που καθιστούν τον άνθρωπο ένα ηθικά δρών υποκείμενο (moral agent). Οι άνθρωποι ως ηθικά υποκείμενα διαφέρουν από τα άλλα έμβια όντα καθώς οι πράξεις τους υπόκεινται σε ηθική κρίση και κατά συνέπεια είναι ηθικά υπεύθυνοι για αυτές. Παράλληλα όμως αυτό δεν αναμένεται από όλους τους ανθρώπους, όπως τους ψυχικά ασθενείς και τα μικρά παιδιά, καθώς δεν διαθέτουν τις ανάλογες ικανότητες που θα τους καθιστούσαν ηθικούς φορείς. Έργο της ηθικής ψυχολογίας είναι να ορίσει ποιες είναι αυτές οι ικανότητες που καθιστούν ένα άτομο ηθικό φορέα.

Μια απάντηση για την προέλευση της ηθικής σκέψης είναι η ικανότητα του ορθού λόγου. Είναι όμως αρκετός από μόνος του ο λόγος για να καταστήσει ένα άτομο ηθικό φορέα; Οι ορθολογιστές φιλόσοφοι και ο Καντ ισχυρίζονται πως ναι, καθώς ο λόγος λειτουργεί καθοδηγητικά αλλά και δίνει κίνητρο για την ηθική πράξη, δηλαδή αποτελεί τη βάση της ηθικότητας. Κεντρική ιδέα είναι ότι υπάρχουν δυο είδη επιθυμιών, οι λογικές και οι μη λογικές. Οι πρώτες οδηγούνται από το λόγο και οι δεύτερες από τα πάθη, όπως συμβαίνει στα ζώα. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα με το λόγο να δαμάσει τα πάθη και έτσι να πράξει ηθικά, άρα ο λόγος αρκεί.

Η αντίθετη άποψη εκφράστηκε κυρίως από τον Χιουμ και μετέπειτα τον Μίλλ, οι οποίοι αρνούνται τον λόγο ως βάση της ηθικότητας. Αντίθετα υποστηρίζουν ότι όλες οι επιθυμίες πηγάζουν από τα πάθη και η λογική υπηρετεί τα πάθη με τελικό στόχο να παραχθεί μία λογική πράξη. Το κίνητρο για ηθική πράξη είναι η επιθυμία του ανθρώπου να πράξει το σωστό και η αποστροφή του να πράξει το λάθος. Συνεπώς τα κίνητρα για ηθική πράξη δεν είναι προϊόν αποκλειστικά της λογικής, αλλά συμμετέχουν διάφορες δυνάμεις, μεταξύ των οποίων και η λογική. Υπό την

παραπάνω οπτική λοιπόν ο λόγος δεν είναι επαρκής συνθήκη για την ηθική (Wilson & Keil, 1999).

Piaget

Την ορθολογική θέση του Καντ ότι η ηθική σκέψη είναι ανεξάρτητη από τις αισθήσεις, όπως η υπολογιστική σκέψη (arithmetic thought), τη συμμερίστηκε και ο Piaget όταν διατύπωνε τη θεωρία του στην αναπτυξιακή ψυχολογία για την ηθική ανάπτυξη (moral development) και την ηθική κρίση (moral judgment) (Wilson & Keil, 1999). Σύμφωνα με τον Ελβετό γενετιστή η ηθική ανάπτυξη αποτελεί μια διεργασία διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων δια μέσω των οποίων τα άτομα παίρνουν δίκαιες αποφάσεις. Όρισε την ηθικότητα ως μία αναπτυξιακή διεργασία. Γράφει χαρακτηριστικά: «Η ηθικότητα συνίσταται σε ένα σύστημα κανόνων και η ουσία της βρίσκεται στην αναζήτηση του σεβασμού που αποκτά το άτομο για αυτούς τους κανόνες.» (Piaget, 1932, σελ. 13). Ισχυρίστηκε ότι η ανάπτυξη αναδύεται από την πράξη, δηλαδή η γνώση του κόσμου είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, μελέτησε τον τρόπο που παίζουν τα παιδιά για να μάθει πώς σκέφτονται για το σωστό και το λάθος και βασίστηκε στη φυσική παρατήρηση των παιδιών πάνω στο πώς εφαρμόζουν κανόνες παιχνιδιού.

Εκτός από την φυσική παρατήρηση χρησιμοποίησε ατομικές συνεντεύξεις και διαπίστωσε ότι το παιδί αρχικά ξεκινά από ένα «ετερόνομο» στάδιο ηθικής σκέψης που χαρακτηρίζεται από την αυστηρή εμμονή στους κανόνες και την υπακοή στην εξουσία. Οι κανόνες θεωρούνται απόλυτοι και ότι δεν αλλάζουν. Η ετερονομία στην ηθική σκέψη του παιδιού προκύπτει από τη γνωστική δομή του νου, τον εγωκεντρισμό του παιδιού. Το παιδί είναι εγωκεντρικό με την έννοια ότι δεν μπορεί να δει με την άποψη ενός άλλου, με αποτέλεσμα να προβάλλει τη σκέψη και τις επιθυμίες του στους άλλους. Ο δεύτερος παράγοντας ετερονομίας είναι η σχέση του

με τους ενήλικες. Στη σχέση εξουσίας με τους ενήλικες το παιδί είναι στην κάτω θέση και θέλει να υπακούει πιστά τους κανόνες των ενηλίκων.

Ενώ βρίσκεται στο ετερόνομο στάδιο ηθικής, κατά την αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους, δια μέσω του παιχνιδιού, βρίσκει κάποιες φορές τους κανόνες προβληματικούς και ενόσω βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση αναπτύσσει ένα αυτόνομο στάδιο ηθικής σκέψης που αρχίζει να βλέπει τους κανόνες με κριτικό τρόπο. Με αυτή την κριτική ματιά επιλέγει να εφαρμόσει τους κανόνες που στοχεύουν στην αμοιβαία συνεργασία και τον σεβασμό. «Η αυτονομία εμφανίζεται μόνο με την αμοιβαιότητα, όταν ο αμοιβαίος σεβασμός είναι αρκετά δυνατός ώστε να κάνει το άτομο να νιώσει εντός του την επιθυμία να συμπεριφέρεται στους άλλους όπως θα επιθυμούσε να συμπεριφέρονται οι άλλοι σε εκείνον.» (Piaget, 1932, σελ. 194). Η ματιά του τώρα σε αυτή τη φάση είναι πιο σχετικιστική καθώς κατανοεί ότι μπορεί να γίνουν αλλαγές στους κανόνες αν συμφωνούν όλοι σε αυτό. Αυτή η ικανότητα για αμοιβαιότητα σημαίνει αλλαγή στη γνωστική δομή και μετάβαση από τον εγωκεντρισμό στην κατανόηση της οπτικής των άλλων ατόμων. Το σωστό πλέον βασίζεται στις λύσεις που είναι δίκαιες και όχι στην αυστηρή υπακοή στους κανόνες (Piaget, 1932). Η συμβολή του Piaget και σε αυτό το πεδίο είναι τεράστια καθώς επηρέασε όσο καμία άλλη θεωρία την ψυχολογία (ακόμη και την φιλοσοφία) αλλά και τους μετέπειτα ερευνητές της ηθικής ανάπτυξης.

Θεωρία του Kohlberg

Ένα σημαντικό μέρος των απόψεων του Piaget αναφορικά με την γνωστική ανάπτυξη επηρέασε και αποτέλεσε τη βάση για την θεωρία του L.Kohlberg. Η ηθική αναπτυξιακή θεωρία του Kohlberg έχει σήμερα τη μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα στο θέμα της ηθικής σκέψης και εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον Kohlberg, η ηθική μας ζωή προκύπτει από την ανάπτυξη γνωστικών δομών που εμφανίζονται με τη

μορφή λεκτικών εκφράσεων και ηθικών αρχών. Πιο συγκεκριμένα, διακρίνει 6 διαδοχικά στάδια ηθικής ανάπτυξης κατηγοριοποιημένα σε τρία επίπεδα. Τα στάδια δεν είναι στατικά αλλά εξελίσσονται κατά την διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Αρχικά τα στάδια βασίζονται στις διαπροσωπικές σχέσεις για να καταλήξουν στο τελευταίο στάδιο σε αφηρημένες έννοιες και καθολικές αρχές. Όπως προαναφέραμε τα 6 στάδια ομαδοποιούνται σε 3 γενικά επίπεδα: α) το προσυμβατικό, το οποίο συμβαίνει στην προσχολική ηλικία έως τα 7 έτη και η ηθική συμπεριφορά βασίζεται στην τιμωρία και την υπακοή, β) το συμβατικό, αφορά τις ηλικίες 7 έως 13 ετών (εδώ η βάση της ηθικής συμπεριφοράς είναι οι καλές σχέσεις με τους άλλους) και γ) το μετασυμβατικό ή αυτόνομο επίπεδο, αφορά την εφηβική ηλικία, στο οποίο η ηθική συμπεριφορά έχει ως βάση τις ηθικές αξίες και αρχές.

Στα πρώτα χρόνια της ζωής του το παιδί μαθαίνει από τους ενήλικες που το φροντίζουν τι είναι σωστό και τι λάθος. Πράττοντας το σωστό υπακούει στους μεγάλους και αποφεύγει την τιμωρία, πρόκειται για το 1^ο στάδιο. Στο 2^ο στάδιο, το παιδί δεν υπακούει μόνο για να αποφύγει την τιμωρία αλλά και για να έχει καλές σχέσεις με τους γύρω του. Σωστό είναι αυτό που με κάνει να έχω καλές σχέσεις με τους άλλους, εδώ όμως παραμένει στη λογική της αμοιβαίας δικαιοσύνης τύπου «οφθαλμός αντί οφθαλμού». Στα στάδια 3 και 4 η καλή συμπεριφορά είναι αυτή που ευχαριστεί, βοηθά, ή εγκρίνεται από τους άλλους και ο νέος άνθρωπος νιώθοντας μέλος μιας κοινωνίας με κανόνες και προσδοκίες υπηρετεί αυτές τις νόρμες, κάνει το καθήκον του και σέβεται τις αρχές υπηρετώντας με αυτόν τον τρόπο την κοινωνική συνοχή. Στο 5^ο στάδιο η σωστή πράξη ορίζεται σύμφωνα με τα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι σε προτεραιότητα έναντι των νόμων. Στο 6^ο στάδιο το σωστό ορίζεται ως μια απόφαση συνειδήσεως βάσει των αφηρημένων ηθικών αρχών της δικαιοσύνης, της αμοιβαιότητας και της ισότητας των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τον Kohlberg, δεν κατακτάνε όλοι οι άνθρωποι αυτό το στάδιο αλλά ένας μικρός αριθμός.

Ήδη προαναφέραμε ότι ο Kohlberg επηρεάστηκε από τον Piaget αναφορικά με τη γνωστική ανάπτυξη και διατήρησε ακέραια τα κριτήρια του δεύτερου για τα στάδια. Δέχεται λοιπόν ότι τα στάδια διαφέρουν ποιοτικά μεταξύ τους, ότι είναι δομημένα ως σύνολα (ολικές δομές) καθώς αποτελούν γενικά 'σχήματα' σκέψης που μπορούν να εφαρμοστούν σε πολλές διαφορετικές περιπτώσεις συμπεριφοράς (Δημητρίου, 1993). Η αλληλουχία των σταδίων είναι ιεραρχική και μη αναστρέψιμη δηλαδή διαδέχονται το ένα το άλλο σταθερά με τη σειρά και είναι αδύνατο για παράδειγμα ένα άτομο να περάσει από το 1^ο στάδιο στο 3^ο δίχως τη μεσολάβηση του 2^{ου} σταδίου. Το κάθε στάδιο ενσωματώνεται στο επόμενο, δηλαδή το κατώτερο στάδιο γίνεται μέρος του ανώτερου σταδίου. Δέχεται την καθολικότητα και οικουμενικότητα των σταδίων της ηθικής σκέψης για όλους τους πολιτισμούς η οποία αποτελεί τη βάση για την ηθική συμπεριφορά. Και υποστηρίζει ότι αυτό που ωθεί τη μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο είναι μια γνωστική ανισορροπία ανάμεσα στο υπάρχον στάδιο σκέψης του ατόμου και στο στάδιο σκέψης ενός άλλου ατόμου (Kohlberg, 1981).

Η μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο, η γνωστική ανισορροπία, μπορεί να προκληθεί με το διάλογο και την επιχειρηματολογία που με τη σειρά τους μπορεί να οδηγήσουν σε σύγκρουση. Η σύγκρουση είναι η διεργασία η οποία ωθεί στο ανώτερο ηθικό στάδιο. Ο Kohlberg εισήγαγε ηθικά διλήμματα στα παιδιά και τα παρότρυνε να τα επιλύσουν μόνα τους με τη βοήθεια του διαλόγου. Με τη μέθοδο των υποθετικών ηθικών διλημμάτων, μέσω συνέντευξης, δημιούργησε ένα εργαλείο μέτρησης του ηθικού επιπέδου του συνεντευξιζόμενου (Moral Dilemma Interview), σύμφωνα με το οποίο οι απαντήσεις του κάθε συμμετέχοντα φανερώνουν το ηθικό επίπεδο στο

οποίο βρίσκεται. Τον Kohlberg τον ενδιέφερε όχι τόσο η καθαυτή απάντηση στο δίλημμα αλλά η αιτιολόγησή της βάσει της οποίας κατέτασσε τον συμμετέχοντα στα στάδια που είχε ορίσει με τη θεωρία του.

Rest

Μεταξύ των συνεχιστών του έργου του Kohlberg υπήρξε και ο Rest. Ο Rest διεύρυνε την εργασία του δασκάλου του δημιουργώντας το μοντέλο των 4 παραγόντων (four component model). Υποστήριξε ότι η ηθική συμπεριφορά είναι μια πολύπλοκη διεργασία και τα συστατικά για να έχει ένα άτομο ηθική ωριμότητα είναι η ηθική ευαισθησία, η ηθική κρίση, τα ηθικά κίνητρα και ο ηθικός χαρακτήρας. Η ηθική ευαισθησία αφορά το πώς οι ενέργειες ενός ατόμου επιδρούν στα δικαιώματα των άλλων. Η ηθική κρίση περιλαμβάνει τη διεργασία της σκέψης όπως την όριζε ο Kohlberg, ενώ τα άλλα συστατικά επιδρούν στην κρίση (Rest, 1984). Η ηθική κρίση βασίζεται σε αρχές όπως η δικαιοσύνη, το καθήκον και η υπευθυνότητα. Το ηθικό κίνητρο (motivation) αφορά τις προτεραιότητες συγκεκριμένων αξιών και ενεργειών υπέρ άλλων αξιών και πράξεων. Και ο χαρακτήρας αφορά τα χαρακτηριστικά κάθε ατόμου που προάγουν τις πράξεις τους.

Αυτό που κυρίως μας ενδιαφέρει εδώ είναι ότι ο J. Rest δημιούργησε μαζί με τους συνεργάτες τους το «Κέντρο για τη Μελέτη της Ηθικής Ανάπτυξης» στο Πανεπιστήμιο της Αλαμπάμα, όπου εργάστηκαν πάνω σε μια νέα μεθοδολογία, βασιζόμενοι στο θεωρητικό μοντέλο του Kohlberg. Η ερευνητική του ομάδα δημιούργησε ένα νέο εργαλείο μέτρησης της ηθικής σκέψης που ονόμασαν Defining Issue Test (Rest et al., 1999). Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο που περιλαμβάνει ηθικά διλήμματα και καλούνται οι συμμετέχοντες αφού τα διαβάσουν να αξιολογήσουν συγκεκριμένες απαντήσεις ιεραρχώντας τις σύμφωνα με την ηθική τους σημασία σε μια κλίμακα τύπου Likert. Σύμφωνα με τους δημιουργούς του το

DIT ενεργοποιεί τα ηθικά σχήματα που προϋπάρχουν σε κάθε συμμετέχοντα και τον 'ωθούν' στο να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις (<http://www.centerforthestudyofethicaldevelopment.net/Instruments>).

Στην παρούσα έρευνα για τη μέτρηση της ηθικής ανάπτυξης επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε το Defining Issue Test καθώς παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα έναντι της συνέντευξης του Kohlberg (Moral Dilemma Interview). Ουσιαστικά πρόκειται για ένα εργαλείο μέτρησης που αντικαθιστά την συνέντευξη του Kohlberg και έχει τα πλεονεκτήματα της ευκολίας στη χρήση και εμφανίζει μεγαλύτερη αξιοπιστία στα αποτελέσματα (Elm & Weber, 1994). Η ευκολία στη χρήση αφορά τόσο την χορήγηση, καθώς απαιτείται η συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου και όχι η συνέντευξη από τους συμμετέχοντες, όσο και την ανάλυση των αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με την εξέταση της εγκυρότητας του ερωτηματολογίου φάνηκε ότι υπάρχει διαφοροποίηση σε ποικίλες ηλικιακές ομάδες και ομάδες με διαφορετική εκπαίδευση και ότι η βαθμολογία του DIT συσχετίζεται σημαντικά με άλλα εργαλεία μέτρησης της ηθικής ανάπτυξης συμπεριλαμβανομένης της συνέντευξης του Kohlberg (Froming & McColgan, 1979).

Η νεότερη έκδοση DIT-2, που χρησιμοποιήσαμε εδώ, είναι πιο σύντομη δηλαδή περιλαμβάνει λιγότερα ηθικά διλήμματα και εμφανίζει μεγαλύτερη εσωτερική συνέπεια και αξιοπιστία (Rest et al., 1999). Εκτός του ότι είναι πιο σύντομο, είναι πιο αξιόπιστο και εγκυρότερο, σε σύγκριση με την πρώτη του έκδοση (DIT), απαιτεί και λιγότερους συμμετέχοντες. Η αξιοπιστία του μετρήθηκε με το δείκτη Cronbach α ο οποίος είναι μεγαλύτερος από 0,70 και μικρότερος από 0,80 (<http://www.centerforthestudyofethicaldevelopment.net/Instruments>). Η πλειοψηφία των μελετών στις οποίες χρησιμοποίησαν DIT έχουν γίνει στην Αμερική, και δεν έχει γίνει χορήγησή του στην Ελλάδα. Ωστόσο σε ανασκόπηση 20 διαπολιτισμικών

ερευνών της ηθικής σκέψης που χρησιμοποίησαν DIT βρέθηκε ότι οι ψυχομετρικές ιδιότητες, όπως η εσωτερική συνέπεια και αξιοπιστία παραμένουν και άρα είναι αξιοποιήσιμο και σε μη Αμερικάνικους πολιτισμούς (Moon, 1986).

Υποθέσεις Εργασίας

Βασιζόμενοι λοιπόν στις παραπάνω θεωρίες και σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέσαμε όσον αφορά στη συμπεριφορά των χρηστών του Facebook η παρούσα έρευνα έχει στόχο να διερευνήσει αν υπάρχει σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς στο Facebook και της ηθικής ανάπτυξης των χρηστών, πιο συγκεκριμένα διερευνούμε τις ακόλουθες υποθέσεις εργασίας:

H1: Το επίπεδο ηθικής ανάπτυξης των χρηστών επιδρά στη συμπεριφορά τους στο Facebook, ως προς την προστασία του προφίλ του Facebook (δηλαδή την εφαρμογή ρυθμίσεων απορρήτου, την αποκάλυψη προσωπικών πληροφοριών, την αποδοχή ως φίλων άγνωστων ατόμων κ.λπ.).

H2: Τα επίπεδα ηθικής ανάπτυξης των χρηστών επιδρούν στη συμπεριφορά τους στο Facebook, ως προς την αντιδεοντολογική συμπεριφορά, (δηλαδή την παραβίαση του προφίλ άλλων χρηστών, το ανέβασμα φωτογραφιών τρίτων δίχως την έγκρισή τους, το ανέβασμα παράνομων βίντεο, μουσικής, κ.λπ.).

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 100 ενήλικες, άνδρες και γυναίκες. Η δειγματοληψία δεν ήταν τυχαία αλλά συμπτωματική. Οι συμμετέχοντες καλούνταν να αφιερώσουν αρκετό χρόνο και να δείξουν ανάλογο ενδιαφέρον και υψηλό κίνητρο για τη συμπλήρωση των δύο ερωτηματολογίων που τους χορηγήθηκαν. Όλοι οι συμμετέχοντες διέθεταν λογαριασμό στο Facebook που κρατούσαν ενεργό τουλάχιστον λίγες φορές τον μήνα.

Υλικό

Για την πραγματοποίηση της έρευνας χορηγήθηκαν δύο ερωτηματολόγια στους συμμετέχοντες. Το ένα αφορούσε την συμπεριφορά στο Facebook και επρόκειτο για αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο και το άλλο μετρούσε την ηθική ανάπτυξη (Defining Issue Test, DIT-2).³

Το ερωτηματολόγιο που αφορούσε την συμπεριφορά στο Facebook περιείχε 27 κλειστές ερωτήσεις. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δώσουν βασικές πληροφορίες για τις συνήθειες χρήσης του Facebook, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου που διαθέτουν λογαριασμό (6 μήνες, 1 χρόνο, 2 χρόνια, 3 χρόνια, πάνω από 3 χρόνια), τη συχνότητα που κάνουν χρήση του λογαριασμού τους (λίγες φορές το μήνα, λίγες φορές την εβδομάδα, καθημερινά, περισσότερες από 3 φορές την ημέρα, περισσότερες από 5 φορές την ημέρα), το μέσο όρο του χρόνου που ξοδεύουν όταν μπουν στο λογαριασμό τους (μέχρι 5 λεπτά, 15 λεπτά, 30 λεπτά, 1 ώρα, περισσότερο από 1 ώρα).

Στη συνέχεια ακολούθησαν ερωτήσεις αναφορικά με την προστασία που είχαν στον λογαριασμό τους. Ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν για τις ρυθμίσεις απορρήτου στο Facebook (ναι/όχι), αν έχουν διαβάσει τους όρους λειτουργίας του Facebook (ναι/όχι), αν προστατεύουν το προφίλ τους (ναι/όχι). Η απάντηση «ναι» βαθμολογήθηκε με 0 και η απάντηση «όχι» με 1. Αν προστατεύουν το προφίλ τους με ποιον τρόπο το επιτυγχάνουν (όλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου – βαθμολογία 1, οι φίλοι φίλων μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου, μόνο οι φίλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου, έχω βάλει διαφορετικές ρυθμίσεις για διαφορετικές πληροφορίες του προφίλ μου). Τι υλικό έχουν ανεβάσει στο προφίλ τους (μία ή περισσότερες αναγνωρίσιμες φωτογραφίες μου, μία ή περισσότερες μη

³ Τα 2 ερωτηματολόγια παρατίθενται στο Παράρτημα.

ευκρινείς φωτογραφίες μου, προσωπικά στοιχεία όπως το τηλέφωνο, η διεύθυνση, το σχολείο/ο τόπος εργασίας μου-βαθμολόγηση 1, επέλεξα να μην συμπληρώσω τίποτα). Σε περίπτωση που έχουν δεχτεί κάποιο δυσάρεστο γεγονός (κακοήθειες φήμες, προσβλητικά σχόλια, μηνύματα με υβριστικό περιεχόμενο εις βάρος τους, κλοπή προσωπικών δεδομένων, παραβίαση προφίλ, ανέβασμα φωτογραφιών δίχως την έγκρισή σου, κακόβουλη μεταχείριση των φωτογραφιών μου), τι έκαναν (έθεσα πιο αυστηρά όρια στο λογαριασμό μου, ακύρωσα το λογαριασμό μου, άλλαξα τον κωδικό εισαγωγής μου, ζήτησα από το φίλο/φίλη να αφαιρέσει τη φωτογραφία μου, κατήγγειλα το περιστατικό στις αρχές, τίποτα- βαθμολόγηση 1- και μία ανοιχτή ερώτηση για να απαντήσουν αν έπραξαν κάτι άλλο). Στη συνέχεια καλούνται να απαντήσουν αν άκουγαν ότι κάποιο δυσάρεστο γεγονός συνέβαινε στον φίλο/φίλη τους τι θα έκαναν (θα έθετα πιο αυστηρά όρια στο λογαριασμό μου, θα ακύρωνα το λογαριασμό μου, θα άλλαζα τον κωδικό εισαγωγής μου, θα πρότεινα στο φίλο/φίλη μου να ζητήσει να αφαιρεθεί η φωτογραφία του/της, τίποτα- βαθμολόγηση 1- και μία ανοιχτή ερώτηση για να απαντήσουν αν έπραξαν κάτι άλλο). Ρωτήθηκαν για το είδος των φίλων που κάνουν στο Facebook (όλους όσους κάνουν αίτημα φιλίας- βαθμολόγηση 1, άτομα που είναι φίλοι φίλων, μόνο άτομα που γνωρίζω προσωπικά). Και τέλος μία ερώτηση για το πώς αντιδρούν τις περισσότερες φορές που λαμβάνουν αίτημα εγκατάστασης εφαρμογής (την απορρίπτω, την αποδέχομαι-βαθμολόγηση 1). Η μέγιστη βαθμολόγηση που δηλώνει την έλλειψη προστασίας του λογαριασμού τους είναι 9 και η ελάχιστη 0. Δηλαδή η βαθμολογία 9 σημαίνει απουσία προστασίας και η βαθμολόγηση 0 σημαίνει την ύπαρξη μέγιστης προστασίας του λογαριασμού.

Η επόμενη κατηγορία ερωτήσεων αφορούσε τη «σωστή», δεοντολογική συμπεριφορά στο Facebook. Ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν για τη δεοντολογική συμπεριφορά (ναι/όχι), η απάντηση «ναι» βαθμολογείται με 0 και η απάντηση «όχι»

με 1. Επίσης απάντησαν για το όνομα που χρησιμοποιούν στο προφίλ (δηλαδή αν είναι: το πραγματικό μου όνομα, -βαθμολογία 0- ένα ψευδώνυμο-βαθμολογία 0, το όνομα ενός άλλου υπαρκτού προσώπου-βαθμολογία 1). Αν έχουν δώσει εσκεμμένα λανθασμένες πληροφορίες για τον εαυτό τους (ναι/όχι), εδώ η απάντηση «ναι» βαθμολογείται 1. Υπάρχουν ερωτήσεις για το αν έχουν γράψει στον τοίχο ή έχουν στείλει μηνύματα με κακοήθεις φήμες εις βάρος άλλων (ναι/όχι), αν έχουν γράψει στον τοίχο ή έχουν στείλει μηνύματα με προσβλητικά σχόλια εις βάρος άλλων (ναι/όχι), αν έχουν γράψει στον τοίχο ή έχουν στείλει μηνύματα με υβριστικό περιεχόμενο (ναι/όχι), αν έχουν γράψει στον τοίχο κάποια ψευδή είδηση με σκοπό να διασκεδάσουν εις βάρος φίλων τους (ναι/όχι), αν έχουν προσπαθήσει να κλέψουν προσωπικά δεδομένα (ναι/όχι), αν έχουν προσπαθήσει να παραβιάσουν το προφίλ κάποιου άλλου (ναι/όχι), αν έχουν ανεβάσει φωτογραφίες με τα πρόσωπα φίλων/γνωστών χωρίς την έγκρισή τους (ναι/όχι), αν έχουν μεταχειριστεί κακόβουλα τη φωτογραφία κάποιου άλλου (ναι/όχι), αν έχουν στείλει chain letters ή spams στους φίλους στο Facebook (ναι/όχι), αν έχουν κοινοποιήσει βίντεο ή μουσική στο προφίλ που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτέχνη /δημιουργού (ναι/όχι), αν έχουν κοινοποιήσει μηνύματα, βίντεο ή ειδήσεις στο προφίλ χωρίς να ελέγξουν πρώτα την αξιοπιστία της πηγής τους (ναι/όχι). Σε κάθε παραπάνω ερώτηση η απάντηση «ναι» βαθμολογήθηκε με 1 και η απάντηση «όχι» με 0. Η μέγιστη βαθμολόγηση για την αντιδεοντολογική συμπεριφορά είναι 14 και η ελάχιστη 0.

Για την μέτρηση της ηθικής ανάπτυξης χορηγήθηκε το Defining Issue Test- 2 (DIT-2). Το εν λόγω ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 5 ιστορίες που εγείρουν ηθικά διλήμματα. Οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν, για κάθε ιστορία ξεχωριστά, σε ποια πράξη πρέπει να προβεί ο πρωταγωνιστής της ιστορίας. Στη συνέχεια

καλούνται να αξιολογήσουν 12 συγκεκριμένα ζητήματα, που παρατίθενται με τη μορφή προτάσεων, σε μία κλίμακα τύπου Likert από το 1 έως το 5 σύμφωνα με τη σημασία που τους αποδίδουν. Και τέλος τους ζητείται να επιλέξουν και να ιεραρχήσουν από αυτά τα ζητήματα τα 4 πιο σημαντικά (Rest et al., 1999). Για κάθε ιστορία υπάρχουν 3 επιλογές που αφορούν τη δράση του πρωταγωνιστή: να προβεί σε μια ενέργεια, να μην προβεί σε αυτή την ενέργεια και μία ακόμη επιλογή «δεν μπορώ να αποφασίσω». Ακόμη υπάρχουν 12 ζητήματα που πρέπει να αξιολογηθούν ανάλογα με τη σημασία τους και 4 από αυτά να ιεραρχηθούν. Το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε στα ελληνικά και για την επεξεργασία και εξαγωγή των αποτελεσμάτων στάλθηκε στο Κέντρο για τη Μελέτη της Ηθικής Ανάπτυξης στο Πανεπιστήμιο της Αλαμπάμα.

Οι δείκτες που δίνει το DIT-2 για την ηθική ανάπτυξη, περιλαμβάνουν 3 γενικά ηθικά σχήματα⁴: α. επιχειρήματα που απευθύνονται σε προσωπικά ενδιαφέροντα (Personal Interest), β. επιχειρήματα που αφορούν τη διατήρηση των κοινωνικών κανόνων και νόμων (Maintaining Norms) και γ. επιχειρήματα που αφορούν ηθικά ιδεώδη ή θεωρητικά πλαίσια για την επίλυση περίπλοκων ηθικών ζητημάτων (Postconventional - P score) (Bedeau & Thoma, 2003).

Αναλυτικότερα, η βαθμολόγηση προσωπικού ενδιαφέροντος (Personal Interest-Stage2/3) δηλώνει το ποσοστό των επιλογών στο ερωτηματολόγιο που αντιστοιχούν στα Στάδια 2 και 3 της ηθικής ανάπτυξης. Τα ζητήματα για το 2^ο Στάδιο αφορούν στα πλεονεκτήματα που αντλεί το υποκείμενο και στη δικαιοσύνη που προκύπτει από απλές συναλλαγές με τους άλλους. Μια πράξη είναι σωστή αν ωφελεί το ίδιο υποκείμενο. Τα ζητήματα για το 3^ο Στάδιο αφορούν στις προθέσεις δύο συμβαλλόμενων μερών που στοχεύουν στη διατήρηση μιας φιλίας ή των καλών

⁴ Οι αναφερόμενοι δείκτες επαληθεύτηκαν από ανάλυση παραγόντων ενός δείγματος 44.000 συμμετεχόντων (Rest, Thoma & Edwards, 1997).

σχέσεων. Σε αυτό το στάδιο σωστό είναι να έχεις καλές σχέσεις με τους άλλους. Η βαθμολόγηση διατήρησης των κανόνων (Maintaining Norms) δηλώνει το μέρος των επιλογών που αντιστοιχούν στο στάδιο 4 της ηθικής ανάπτυξης. Στο 4^ο στάδιο οι προσδοκίες για τους άλλους συντονίζονται από νόμους με βάση τους οποίους οι άνθρωποι προβλέπουν τις προσδοκίες των άλλων ακόμη και αν δεν τους γνωρίζουν. Τα άτομα βλέπουν την κοινωνία ως σύνολο και σύμφωνα με αυτή την οπτική παίρνουν τις αποφάσεις τους. Εδώ το σωστό ορίζεται από κανόνες που εφαρμόζονται στις συμπεριφορές και αποτελούν τη βάση για την κοινωνική τάξη.

Η βαθμολόγηση για το μετασυμβατικό στάδιο (Postconventional - P score) αναπαριστά το μέρος των επιλογών που αντιστοιχούν στα στάδια 5 και 6. Τα στάδια αυτά δίνουν καθοδήγηση για τη δημιουργία νέων νόμων. Το 5^ο στάδιο εστιάζει στην οργάνωση της κοινωνίας με από κοινού συμφωνημένες διαδικασίες για τις οποίες τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πάνω από τους κανόνες. Το 6^ο στάδιο εστιάζει στην οργάνωση των κοινωνικών συμβιβασμών και των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων σε όρους ιδανικών, όπως η δικαιοσύνη και η ισότητα (Bedeau & Thoma, 2003. Rest, 1979, Κεφ. 2). Η βαθμολόγηση P (P score) είναι το άθροισμα των βαθμών των σταδίων 5 και 6 σε ποσοστό και ερμηνεύεται ως ο βαθμός που ένα άτομο αναφέρεται στην μετασυμβατική ηθική σκέψη. Η Narvaez γράφει, «Η βαθμολόγηση P (P score) δίνει ένα ποσοστό που δηλώνει το σύνολο της μετασυμβατικής σκέψης σε σύγκριση με τα άλλα είδη σκέψης που προτιμούν οι συμμετέχοντες» (Narvaez, 1998, σελ. 15).

Ένας ακόμη δείκτης τους ερωτηματολογίου, ο δείκτης εμπέδωσης-μετάβασης (Consolidation Transition) δίνει τη δυνατότητα να κατατάξουμε τον κάθε συμμετέχοντα σύμφωνα με το ηθικό στάδιο στο οποίο βρίσκεται. Όμως υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε ένα κατακτημένο στάδιο και σε μία μεταβατική φάση, δηλαδή υπάρχουν περιπτώσεις που ένα στάδιο δεν έχει κατακτηθεί πλήρως αλλά το άτομο

βρίσκεται σε φάση μετάβασης από το ένα στάδιο στο άλλο. Κατά αυτόν τον τρόπο διακρίνονται 7 τύποι – καταστάσεις (Type Indicator) ως εξής:

Τύπος 1: επικρατέστερο το στάδιο 2 και σταθερό (δηλαδή έχει κατακτηθεί)

Τύπος 2: επικρατέστερα τα στάδια 2,3 αλλά σε φάση μετάβασης

Τύπος 3: επικρατέστερο το στάδιο 3 αλλά σε μετάβαση και εμφανές το στάδιο 4

Τύπος 4: επικρατέστερο το στάδιο 4 και σταθερό

Τύπος 5: επικρατέστερο το στάδιο 4 αλλά σε φάση μετάβαση

Τύπος 6: επικρατέστερο το στάδιο 5 και σταθερό

Τύπος 7: επικρατέστερα τα στάδια 5, 6 αλλά σε φάση μετάβασης

Η μη κατάκτηση ενός σταδίου αποτελεί δείγμα της αναπτυξιακής ανισορροπίας που υπάρχει.

Άλλος ένας δείκτης αξιοποίησης της βαθμολόγησης (Utilizer Score) αναπαριστά τον βαθμό συμφωνίας ανάμεσα στα ζητήματα που επιλέχθηκαν ως πιο σημαντικά και στην απάντηση για την δράση του πρωταγωνιστή. Για παράδειγμα στην 1^η ιστορία αν ο συμμετέχων επιλέξει ως πιο σημαντικό το ζήτημα «Δεν πρέπει να τηρούνται οι νόμοι της κοινωνίας;» θα περιμέναμε να απαντήσει ότι ο πρωταγωνιστής «δεν πρέπει να πάρει το φαγητό». Αν πάλι ως σημαντικότερο ζήτημα έχει ιεραρχήσει το «Δεν είναι φυσικό ένας πατέρας να νοιάζεται τόσο για την οικογένειά του που θα έκλεβε;» τότε θα περιμέναμε ότι στην επιλογή δράσης θα διάλεγε «Πρέπει να πάρει το φαγητό». Έτσι η «βαθμολόγηση U» αναπαριστά τη συνέπεια ανάμεσα στην αξιολόγηση των ζητημάτων και την πράξη που επιλέχθηκε. Χαμηλή βαθμολόγηση σημαίνει έλλειψη συνέπειας και αντίστοιχα υψηλή βαθμολόγηση σημαίνει συνέπεια μεταξύ πράξης και επιλογής των ηθικών ζητημάτων.

Οι πειραματικοί δείκτες που παρέχονται από την ανάλυση του ερωτηματολογίου είναι οι εξής:

- Βαθμολόγηση για την ανθρωπιστική προοδευτικότητα (Humanitarian/Liberalism - HUMLIB), δηλαδή αφορά την ανθρωπιστική και προοδευτική οπτική των ηθικών ζητημάτων. Στο ερωτηματολόγιο σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες επιλέγουν απαντήσεις που δείχνουν συνέπεια ανάμεσα στο υψηλό σκορ και στην επιλογή για την πράξη, δηλαδή οι απαντήσεις που δίνονται είναι ότι ο φτωχός Ινδός πρέπει να πάρει το φαγητό, η δημοσιογράφος πρέπει να δημοσιεύσει την είδηση, ο γιατρός πρέπει να ακολουθήσει την επιθυμία της ασθενούς για ευθανασία κ.λπ. Η βαθμολογία κυμαίνεται από 0 έως 5
- Βαθμολογία για την θρησκευτικότητα (Religious orthodoxy-CANCER10), αναπαριστά το άθροισμα των απαντήσεων για το δίλημμα της 4^{ης} ιστορίας με τον καρκίνο όπου καλείται ο συμμετέχων να απαντήσει αν ο γιατρός πρέπει να χορηγήσει αυξημένη δόση φαρμάκου που θα επισπεύσει το θάνατο της ασθενούς με καρκίνο. Στην αξιολόγηση των ζητημάτων η πρόταση 10 αποσπά την άποψη αν ο Θεός μόνο ορίζει τη ζωή και το θάνατο ενός ανθρώπου. Έχει βρεθεί ότι η αξιολόγηση αυτής μόνο της πρότασης συσχετίζεται σημαντικά με το συνολικό σκορ από όλες τις άλλες απαντήσεις για την συγκεκριμένη ιστορία. Έτσι η βαθμολόγηση για το CANCER-10 προκύπτει από το άθροισμα της αξιολόγησης της πρότασης 10 από 1 έως 5, με την τοποθέτησή της στην ιεραρχική κλίμακα 0-4, και άρα η βαθμολόγηση κυμαίνεται από 1 έως 9 (όπου 9 σημαίνει ότι η πρόταση έχει τη μέγιστη σημασία και 1 ότι η πρόταση δεν έχει καμία σημασία).
- Βαθμολόγηση που αφορά τον αριθμό των απαντήσεων στις οποίες ο συμμετέχων σημείωσε «δεν μπορώ να αποφασίσω» (Number of Can't Decide Choices - NUMCD). Αφορά λοιπόν την αναποφασιστικότητα και το αν οι

συμμετέχοντες επιλέγουν ο πρωταγωνιστής να προβεί ή να μην προβεί σε κάποια ενέργεια ή επιλέγει την απάντηση «δεν μπορώ να αποφασίσω». Η βαθμολογία κυμαίνεται από 0 έως 5 (καθώς το DIT-2 περιέχει 5 διλήμματα). Αναμένεται η αυξημένη αναποφασιστικότητα να συσχετίζεται με τις μεταβατικές φάσεις κατά τις οποίες δεν έχει εδραιωθεί ένα ηθικό επίπεδο.

- Βαθμολόγηση για την αντικοινωνική συμπεριφορά ή συμπεριφορά ενάντια σε θεσμούς (Antisocial Score -ASCORE). Αναπαριστά μια αντι-εξουσιαστική συμπεριφορά. Οι συμμετέχοντες με υψηλή βαθμολογία θεωρούν τους εκπροσώπους της εξουσίας ως ασυνεπείς και υποκριτές αλλά συνήθως δεν έχουν να αντιπροτείνουν κάποια εναλλακτική ή ηθική πρόταση. Υψηλή βαθμολογία εδώ δείχνει μια τάση για αντι-εξουσιαστικές πεποιθήσεις κάτι που προϋποθέτει την κατάκτηση του 4^{ου} σταδίου ηθικής σκέψης.
- Βαθμολόγηση του πολιτικού προσανατολισμού (CONLIB) κυμαίνεται από 0 έως 5, με το 0 να αναπαριστά τις φιλελεύθερες απόψεις και το 5 τις συντηρητικές απόψεις. Αξιοποιήθηκε αρχικά ως μέτρο για την κοινωνική δικαιοσύνη και έχει βρεθεί ότι όσο αυξάνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο οι συμμετέχοντες που τοποθετούσαν τους εαυτούς τους στο συντηρητικό χώρο παρουσίαζαν υψηλότερα σκορ στην βαθμολόγηση διατήρησης των κανόνων (Maintaining Norms Scores). Κατά παρόμοιο τρόπο οι συμμετέχοντες που αυτοχαρακτηρίζονταν φιλελεύθεροι παρουσίαζαν υψηλότερη βαθμολόγηση στο P scores σε σύγκριση με τους συντηρητικούς. Έτσι φαίνεται πως οι αυτοαποκαλούμενοι συντηρητικοί επιλέγουν απαντήσεις που αφορούν τη διατήρηση των κοινωνικών κανόνων ακόμη και αν αυτοί συγκρούονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Bebeau & Thoma, 2003).

Αποτελέσματα

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (n=100) ήταν γυναίκες, 73% και το 27% άνδρες. Η ηλικία τους κυμαινόταν από 17 έως 38 ετών. Ως προς την εκπαίδευση το 63% ήταν απόφοιτοι ανώτερης πανεπιστημιακής σχολής και το 30% ήταν φοιτητές. Περισσότερα περιγραφικά στοιχεία για το δείγμα υπάρχουν στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1

Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων

Δημογραφικά	Φύλο		Σύνολο
	Γυναίκες	Άντρες	
Ηλικία			
17-20	17	6	23
21-25	16	4	20
26-30	17	4	21
31-35	16	8	24
35-38	6	3	9
Σύνολο	72	25	97
Εκπαίδευση			
Λυκειακή εκπαίδευση	2	2	4
Φοιτητής/Φοιτήτρια	23	7	30
Απόφοιτος/τη ΤΕΙ	2	1	3
Απόφοιτος/τη ΑΕΙ	31	10	41
Κάτοχος Μάστερ	15	7	22
Σύνολο	73	27	100

(n=100)

Αναφορικά με τις συνήθειες χρήσης οι περισσότεροι (77%) διαθέτουν λογαριασμό για τουλάχιστον 2 χρόνια, περίπου οι μισοί (53%) κάνουν καθημερινή χρήση του λογαριασμού τους ενώ περισσότεροι από τους μισούς (58%) δαπανούν από 15 έως 30 λεπτά στο λογαριασμό τους και 22% ως 5 λεπτά. Περισσότερα στοιχεία για τις συνήθειες χρήσης του Facebook στους Πίνακες 2, 3 και 4.

Πίνακας 2

Πόσο καιρό διαθέτεις λογαριασμό στο Facebook

	Συχνότητα
6 μήνες	4
1 χρόνο	19
2 χρόνια	41
3 χρόνια	22
> 3 χρόνια	14
Σύνολο	100

Πίνακας 3

Πόσο συχνά μπαίνεις στο προφίλ σου

	Συχνότητα
Λίγες φορές το μήνα	7
Λίγες φορές την εβδομάδα	26
Καθημερινά	53
Περισσότερες από 3 φορές την μέρα	10
Περισσότερες από 5 φορές τη μέρα	4
Σύνολο	100

Πίνακας 4

Πόσο χρόνο κατά μέσο όρο ξοδεύεις όταν μπαίνεις στο προφίλ σου;

	Συχνότητα
Μέχρι 5 λεπτά	22
15 λεπτά	34
30 λεπτά	24
1 ώρα	11
> 1 ώρα	9
<i>Σύνολο</i>	100

Αναφορικά με τις ερωτήσεις που αφορούσαν την προστασία του λογαριασμού το 87% γνωρίζει για τις ρυθμίσεις απορρήτου αλλά μόλις το 26% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι έχει διαβάσει τους όρους λειτουργίας του Facebook ενώ το υπόλοιπο 74% όχι. Το 90% δηλώνουν ότι προστατεύουν το προφίλ τους και για τον τρόπο που το επιτυγχάνουν σύμφωνα με όσα δήλωσαν κανένας δεν έχει ανοιχτές τις δημοσιεύσεις του, μάλιστα σε ποσοστό 91% προστατεύουν τον λογαριασμό τους από τρίτους. Αναλυτικά οι απαντήσεις δίνονται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5

Αν προστατεύεις το προφίλ σου με ποιον τρόπο το επιτυγχάνεις

	Συχνότητα
Όλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου	0
Οι φίλοι φίλων μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου	8
Μόνο οι φίλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου	46
Έχω βάλει διαφορετικές ρυθμίσεις για διαφορετικές πληροφορίες στο προφίλ μου	33
<i>Δεν απάντησαν</i>	12

Αναφορικά με τις πληροφορίες που έχουν ανεβάσει στο λογαριασμό τους, μόλις ένα ποσοστό 8% επέλεξαν να μην δώσουν καμία πληροφορία και μόνο ένας έχει ανεβάσει προσωπικές πληροφορίες όπως τηλέφωνο και διεύθυνση. Τα στοιχεία που έχουν αναρτήσει φαίνονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6

Πληροφορίες που έχεις ανεβάσει στο προφίλ σου

	Συχνότητα
Μία ή περισσότερες αναγνωρίσιμες φωτογραφίες μου	64
Μία ή περισσότερες μη ευκρινείς φωτογραφίες μου	5
Προσωπικά στοιχεία όπως τηλέφωνο, διεύθυνση, κ.λπ.	1
Επέλεξα να μην συμπληρώσω τίποτα	8

Σχετικά με το ερώτημα αν έχουν δεχτεί κάποιο δυσάρεστο συμβάν το 38% δήλωσε ότι έχει υποστεί «ανέβασμα φωτογραφιών με το πρόσωπό μου χωρίς την έγκρισή μου», φαίνεται πως αυτό είναι κάτι σύνηθες για τους χρήστες, ένα 11% υπέστη «κακοήθεις φήμες προσβολές ή ύβρεις», το 8% «παραβίαση του προφίλ μου», ένα 6% «κλοπή προσωπικών δεδομένων», και 1% δέχτηκε «κακόβουλη μεταχείριση των φωτογραφιών». Οι συμμετέχοντες που απάντησαν ότι τους έχει συμβεί έστω και μία από τις δοσμένες περιπτώσεις ήταν περίπου οι μισοί (49%). Πιο αναλυτικά δείτε στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7

Κάποιο δυσάρεστο γεγονός ενώ χρησιμοποιείς το προφίλ σου

	Ναι	Όχι
Κακοήθεις φήμες εις βάρος μου	1	99
Προσβλητικά σχόλια εις βάρος μου	6	94
Μηνύματα με υβριστικό περιεχόμενο εις βάρος μου	4	96
Κλοπή προσωπικών δεδομένων	6	94
Παραβίαση του προφίλ μου	8	92
Ανέβασμα φωτογραφιών με το πρόσωπό μου χωρίς την έγκρισή μου	38	62
Κακόβουλη μεταχείριση των φωτογραφιών μου	3	97
Κάτι άλλο..	1	99

Ενώ λοιπόν οι μισοί συμμετέχοντες είχαν υποστεί κάποιο δυσάρεστο γεγονός το 39% προέβη σε κάποια προστατευτική ενέργεια ενώ το 14% απάντησε ότι δεν έκανε «τίποτα» για αυτό. Αναλυτικότερα για τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν διαβάστε τον Πίνακα 8.

Πίνακας 8

Ενέργειες στις οποίες προέβησαν οι χρήστες Facebook που είχαν έστω και ένα δυσάρεστο γεγονός

Αν συνέβη έστω και ένα δυσάρεστο γεγονός τι έκανες;

	Σου έχει συμβεί έστω και ένα δυσάρεστο γεγονός	
	Ναι	Όχι
Έθεσα πιο αυστηρά όρια στο απόρρητο	2	0
Ακύρωσα τον λογαριασμό μου	0	0
Άλλαξα τον κωδικό εισαγωγής	1	0
Ζήτησα να αφαιρέσουν τη φωτογραφία μου	10	0
Κατήγγειλα το περιστατικό στις αρχές	0	0
Περισσότερες από μία επιλογές	21	0
Τίποτα	13	1
Δεν απάντησαν	2	50
Σύνολο	49	51

Στο ερώτημα αν άκουγαν ότι κάποιος από τα προαναφερθέντα γεγονότα είχε συμβεί σε κάποιον φίλο τους τι θα έκαναν, μόλις ένα 8% δήλωσαν ότι δεν θα έκαναν τίποτα, ένα ποσοστό 12% θα συμβούλευαν το φίλο του, το 47% θα έκαναν αλλαγές στο δικό τους λογαριασμό (αυστηρότερα όρια ή και αλλαγή του κωδικού εισαγωγής) και ένα 25% θα έκαναν και αλλαγές στον λογαριασμό τους και θα συμβούλευαν το φίλο τους.

Στο ερώτημα για το είδος των φίλων που δέχονται στο λογαριασμό του Facebook μόλις το 5% δήλωσαν ότι δέχονται αιτήματα φιλίας από όλους, 24% από φίλους φίλων και το 71% μόνο από άτομα που γνωρίζουν προσωπικά.

Και στην τελευταία ερώτηση που αφορούσε την προστασία του εαυτού η οποία ήταν σχετικά με την αποδοχή εφαρμογών στον λογαριασμό του Facebook, μόλις το 16% δήλωσαν ότι αποδέχονται τις περισσότερες εφαρμογές ενώ το 84% τις περισσότερες φορές τις απορρίπτει.

Ότι αφορά τώρα τις ερωτήσεις που είχαν σχέση με τις αντιδεοντολογικές συμπεριφορές το 30% ανέφεραν ότι γνωρίζουν για την αντιδεοντολογική συμπεριφορά και το 70% δεν γνωρίζει. Από τις συγκεκριμένες συμπεριφορές το φαινόμενο που παρουσιάστηκε πιο συχνά είναι η «κοινοποίηση βίντεο ή μουσική στο προφίλ που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτέχνη» με 44% και ακολουθεί στο 36% «οι φωτογραφίες με τα πρόσωπα φίλων/γνωστών σου χωρίς την έγκρισή τους». Το 31% κοινοποίησε μηνύματα χωρίς να ελέγξει την αξιοπιστία της πηγής τους και 11% έχουν στείλει chain letters ή spams. Σε πολύ μικρότερα ποσοστά εμφανίστηκαν οι άλλες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές. Αναλυτικότερα τα στοιχεία παρατίθενται στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων για τις αντιδεοντολογικές συμπεριφορές στις οποίες έχουν προβεί.

	Ναι	Όχι
Γνωρίζεις για τη δεοντολογική συμπεριφορά στο Fb	30	70
Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μήνυμα με κακοήθεις φήμες εις βάρος άλλων;	0	100
Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μήνυμα με προσβλητικά σχόλια εις βάρος άλλων;	3	97
Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μήνυμα με υβριστικό περιεχόμενο;	4	95
Έχεις γράψει στον τοίχο κάποια ψευδή είδηση με σκοπό να διασκεδάσεις εις βάρος φίλων σου;	4	95
Έχεις προσπαθήσει να κλέψεις προσωπικά δεδομένα;	8	92
Έχεις προσπαθήσει να παραβιάσεις το προφίλ κάποιου άλλου;	14	86
Έχεις ανεβάσει φωτογραφίες με τα πρόσωπα φίλων/γνωστών σου χωρίς την έγκρισή τους;	36	63
Έχεις μεταχειριστεί κακόβουλα τη φωτογραφία κάποιου άλλου;	0	100
Έχεις στείλει chain letter ή spasms στους φίλους σου στο Facebook;	11	89
Έχεις κοινοποιήσει βίντεο ή μουσική στο προφίλ σου που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτέχνη;	44	55
Έχεις κοινοποιήσει μηνύματα, βίντεο ή ειδήσεις στο προφίλ σου χωρίς να ελέγξεις πρώτα την αξιοπιστία της πηγής;	31	69

Ακόμη, το 80% των συμμετεχόντων χρησιμοποιούν το πραγματικό τους όνομα και ένα 20% έχει βάλει κάποιο ψευδώνυμο, κανείς δεν δήλωσε ότι χρησιμοποιεί το όνομα κάποιου άλλου υπαρκτού προσώπου. Ότι αφορά τις

εσκεμμένα λανθασμένες πληροφορίες ένα 15% απαντάει καταφατικά, και το 85% δηλώνει ότι τα στοιχεία που δίνει για τον εαυτό του στο προφίλ του είναι σωστά.

Η βαθμολόγηση της προστασίας του προφίλ στο Facebook όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 0 που σημαίνει μέγιστη προστασία έως και 4 που αντικατοπτρίζει την ελάχιστη προστασία. Το σκορ σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο συμπεριφοράς στο Facebook κυμαίνεται από 0 έως 9. Ο μέσος όρος βαθμολόγησης είναι 1,31 και η τυπική απόκλιση 1,01. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 10.

Πίνακας 10

Βαθμολόγηση προστασίας προφίλ

	Συχνότητα
0	20
1	45
2	23
3	8
4	4
<i>Σύνολο</i>	100

Η βαθμολόγηση της αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς παρουσιάζεται στον Πίνακα 11. Η βαθμολογία που προκύπτει από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 0 που σημαίνει την απόλυτα δεοντολογική συμπεριφορά έως 7 που αναπαριστά την αντιδεοντολογική συμπεριφορά. Το σκορ σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο συμπεριφοράς στο Facebook κυμαίνεται από 0 έως 14. Εδώ ο μέσος όρος βαθμολόγησης είναι 2,28 και η τυπική απόκλιση 1,56.

Πίνακας 11

Βαθμολόγηση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς

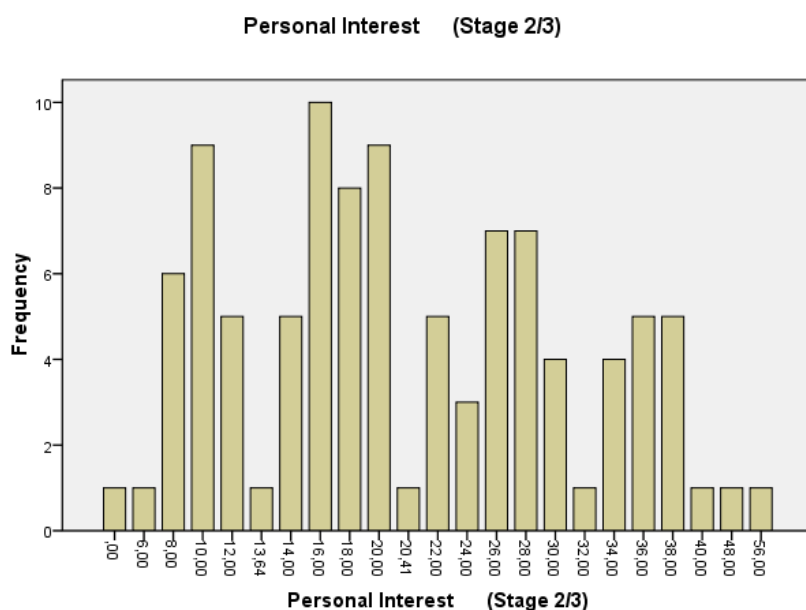
	Συχνότητα
0	11
1	23
2	28
3	16
4	15
5	2
6	4
7	1
<i>Σύνολο</i>	100

Σε ό,τι αφορά τώρα τα αποτελέσματα από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ηθικής ανάπτυξης (DIT-2) εμφανίστηκαν τα ακόλουθα:

Η βαθμολόγηση Personal Interest (Stage2/3) μεταφράζεται στην αναλογία των επιλογών του ερωτηματολογίου που αφορούν τα στάδια 2 και 3 της ηθικής ανάπτυξης. Υψηλές βαθμολογίες αφορούν εστίαση σε προσωπικό ενδιαφέρον και αποδοχή του κατόχου της εξουσίας, το σκορ κυμαίνεται από 0 έως 95.

Σχήμα 1

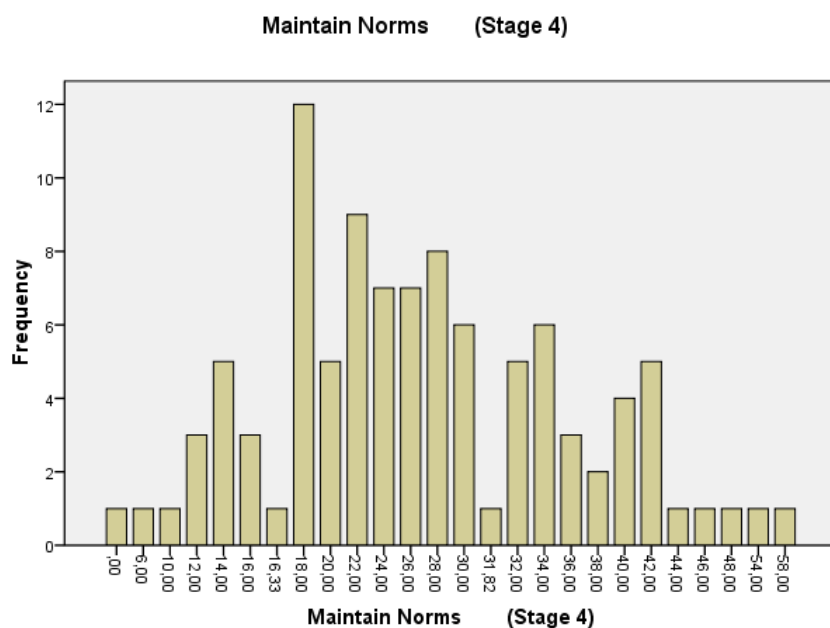
Βαθμολόγηση προσωπικού ενδιαφέροντος

Η βαθμολόγηση Maintaining Norms (Stage 4) αναπαριστά το μέρος των επιλογών που αφορούν το στάδιο 4 της ηθικής ανάπτυξης δηλαδή αντικατοπτρίζει τη διατήρησης των θεσμών και των νόμων. Το σκορ κυμαίνεται από 0 έως 95.

Σχήμα 2

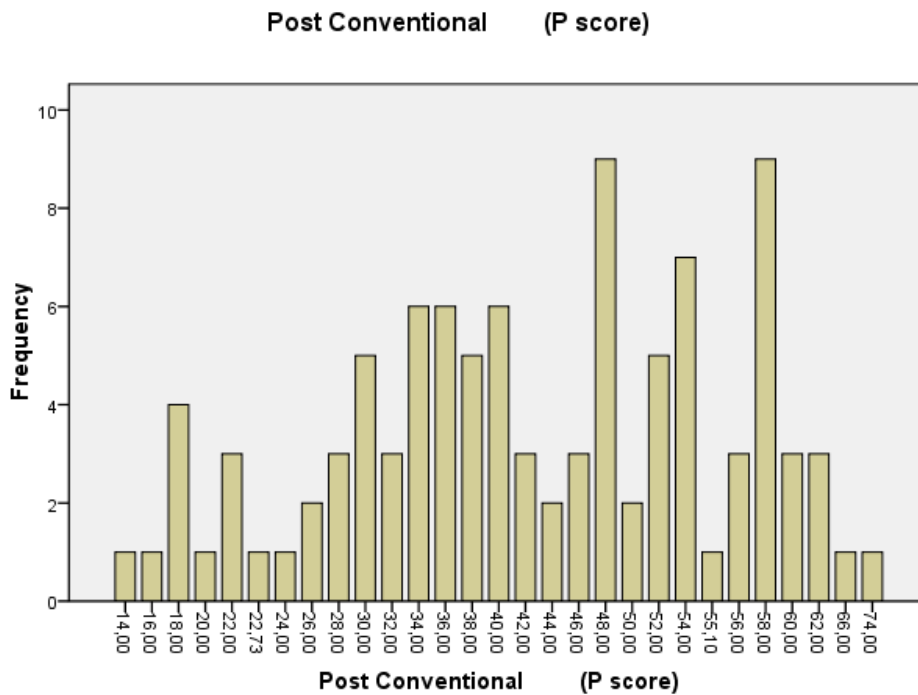
Βαθμολόγηση διατήρησης των κανόνων

Η βαθμολόγηση P (P Score) μεταφράζεται στην αναλογία των επιλογών που αφορούν το στάδια 5 και 6 . Το σκορ κυμαίνεται από 0 έως 95. Γενικότερα, υπάρχει η τάση οι μαθητές λυκείου να έχουν σκορ γύρω στο 30 και οι φοιτητές γύρω στο 40. Εδώ η μέγιστη τιμή είναι 74 και η ελάχιστη 14, με μέσο όρο 42,4 και τυπική απόκλιση 13,4.

Σχήμα 3

Βαθμολόγηση μετασυμβατικού σταδίου

Οι τιμές στο δείκτη εμπέδωσης-μετάβασης (Consolidation Transition) παρουσιάζονται στον Πίνακα 12. Οι 7 τύποι έχουν περιγραφεί στη σελίδα 27.

Γενικότερα όσο ένα άτομο μεγαλώνει θα περιμένουμε να μετακινείται από τα σταθερά στάδια σε μεταβατικά και ανώτερα στάδια. Στον Πίνακα 10 φαίνονται οι συχνότητες εμφάνισης του κάθε τύπου και παρατηρούμε ότι 16% των συμμετεχόντων κατατάσσονται στα στάδια 2 και 3, το 13% στο στάδιο 4 και η πλειοψηφία του 71% βρίσκεται στα στάδια 5 και 6 της ηθικής ανάπτυξης.

Πίνακας 12

Δείκτης εμπέδωσης -μετάβασης

Συχνότητα	Ποσοστό
-----------	---------

Τύπος 1	2	2
Τύπος 2	10	12
Τύπος 3	4	16
Τύπος 4	2	18
Τύπος 5	11	29
Τύπος 6	30	59
Τύπος 7	41	100
<i>Σύνολο</i>	100	

Η «βαθμολόγηση U» που όπως προαναφέραμε αναπαριστά τη συνέπεια ανάμεσα στην επιλογή των ηθικών ζητημάτων στο ερωτηματολόγιο και στην επιλογή της πράξης, κυμαίνεται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα με μέσο όρο τιμών 0,13 ενώ η ελάχιστη τιμή είναι -0.15 και η μέγιστη τιμή 0,43.

Το σκορ για την ανθρωπιστική προοδευτικότητα (HUMLIB- Humanitarian Liberalism) φανερώνει την ανθρωπιστική και προοδευτική άποψη πάνω σε ηθικά ζητήματα. Οι απόφοιτοι σχολών πολιτικής επιστήμης ή φιλοσοφίας τείνουν να έχουν υψηλά σκορ εδώ, καθώς η ηθική τους σκέψη, κατά Kohlberg, βρίσκεται στο μετασυμβατικό επίπεδο. Η συγκεκριμένη βαθμολογία δείχνει πόσο συχνά οι επιλογές του κάθε συμμετέχοντα πλησιάζουν την ομάδα με την υψηλότερη βαθμολόγηση (ομάδα πολιτικών επιστημόνων ή φιλοσόφων). Και η βαθμολόγηση κυμαίνεται από 0 που σημαίνει καμία σχέση με τα υψηλά σκορ, και 5 που σημαίνει απόλυτη σχέση. Ο μέσος όρος της βαθμολόγησης εδώ είναι 2,73 και η τυπική απόκλιση 1,14.

Πίνακας 13

Βαθμολόγηση ανθρωπιστικής προοδευτικότητας (HUMLIB)

Συχνότητα

0	3
1	13
2	23
3	32
4	27
5	2
<i>Σύνολο</i>	100

Η βαθμολογία για την θρησκευτικότητα (με τον κωδικό CANCER10) μετράει τη σχέση ανάμεσα στην ηθική και στο βαθμό που αυτή βασίζεται στα θρησκευτικά πιστεύω. Η βαθμολόγηση κυμαίνεται από 1 έως 9 όπου το 9 αναπαριστά ισχυρή αφοσίωση σε θρησκευτική πίστη. Ο μέσος όρος 3,1 με τυπική απόκλιση 2,52. Πιο αναλυτικά οι συχνότητες των απαντήσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 14.

Πίνακας 14

Βαθμολόγηση θρησκευτικότητας

	Συχνότητα
1	38
2	15
3	14
4	9
5	6
6	2
7	6
8	4
9	6
<i>Σύνολο</i>	100

Μία ακόμη βαθμολόγηση αφορά τον αριθμό των απαντήσεων «δεν μπορώ να αποφασίσω» (NUMCD). Αυτή η απάντηση συνήθως σχετίζεται με κάποια

αναπτυξιακή φάση και άρα κάποιο μεταβατικό στάδιο. Το σκορ κυμαίνεται από 0 έως 5 με το 5 να αντανακλά τη μεγαλύτερη αναποφασιστικότητα. Ο μέσος όρος είναι 1,44 και τυπική απόκλιση 1,15. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 15.

Πίνακας 15

Βαθμολόγηση της επιλογής «δεν μπορώ να αποφασίσω»

	Συχνότητα
0	23
1	32
2	30
3	9
4	5
5	1
Σύνολο	100

Επίσης υπάρχει βαθμολόγηση για την αντικοινωνική συμπεριφορά ή συμπεριφορά ενάντια σε θεσμούς (ASCORE). Η υψηλή βαθμολογία δείχνει μια τάση για αντιεξουσιαστικές πεποιθήσεις. Εδώ ο μέσος όρος βαθμολόγησης είναι 2,65 και η τυπική απόκλιση 2,34. Στον Πίνακα 16 παρατίθενται αναλυτικά οι συχνότητες των απαντήσεων.

Πίνακας 16

Βαθμολόγηση αντικοινωνικής συμπεριφοράς

Συχνότητα

0	28
1	12
2	9
3	13
4	18
5	6
6	8
7	3
8	2
9	1
Σύνολο	100

Η βαθμολόγηση των πολιτικών πεποιθήσεων (CONLIB) κυμαίνεται από 0 έως 5, με το 0 να αναπαριστά τις φιλελεύθερες απόψεις και το 5 τις συντηρητικές απόψεις. Όπως παρατηρούμε κανένας εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν κατατάσσεται στους έχοντες συντηρητικές πολιτικές απόψεις, ενώ ο περισσότεροι ανήκουν στους έχοντες μερικώς φιλελεύθερες απόψεις 59% και ένα 35% ανήκουν στην κατηγορία ούτε φιλελεύθερες ούτε συντηρητικές απόψεις.

Πίνακας 17

Βαθμολόγηση πολιτικών πεποιθήσεων

	Συχνότητα
1	17
2	42
3	35
4	5
Σύνολο	99

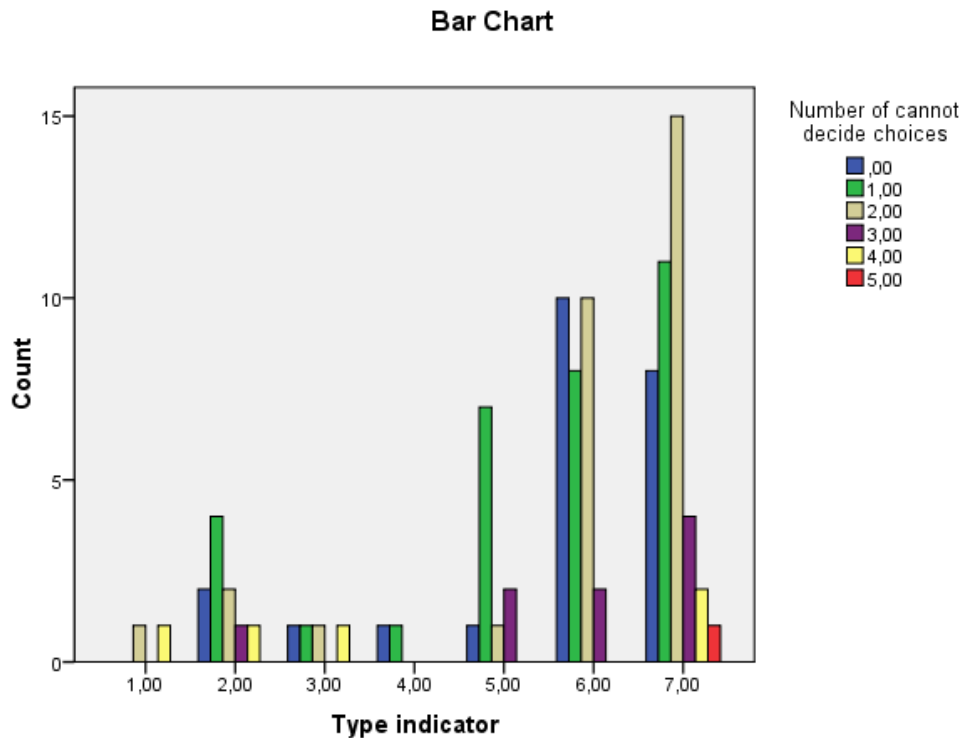
Αναλύσεις ανάμεσα στους δείκτες

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα ανάμεσα στο δείκτη αναποφασιστικότητας (NUMCD) και στον δείκτη εμπέδωσης-μετάβασης (Type Indicator) των ηθικών σταδίων έχουμε τα παρακάτω ευρήματα όπως παρουσιάζονται στο γράφημα. Θα

περιμέναμε οι τύποι 1, 4 και 7 καθώς αντιστοιχούν σε φάση κατάκτησης/εμπέδωσης ενός ηθικού σταδίου να έχουν τον μικρότερο αριθμό αναποφάσιστων απαντήσεων, κάτι τέτοιο όμως δεν συμβαίνει.

Σχήμα 4

Σύγκριση των δεικτών αναποφασιστικότητας και εμπέδωσης μετάβασης

Εφαρμόζοντας X^2 test για την μελέτη της επίδρασης του φύλου στις συνήθειες χρήσεις στο Facebook δεν παρουσιάστηκε κάποια σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ αντρών και γυναικών τόσο για τον χρόνο κατοχής του λογαριασμού αλλά και για τη συχνότητα και διάρκεια χρήσης. Επίσης το φύλο δεν έχει κάποια σημαντική επίδραση στην προστασία του εαυτού και στην δεοντολογική συμπεριφορά κατά τη διάρκεια της χρήσης του Facebook

Προκειμένου να εξετάσουμε την υπόθεση εργασίας υπολογίσαμε το δείκτη συνάφειας r του Pearson ανάμεσα στη βαθμολόγηση ηθικής ανάπτυξης (P score), της αντικοινωνικής συμπεριφορά (ASCORE) και στη βαθμολόγηση για την

αντιδεοντολογική συμπεριφορά καθώς και στη βαθμολόγηση της προστασίας του προφίλ στο Facebook όπως υπολογίστηκαν από το αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο για τη συμπεριφορά στο Facebook. Όλοι οι δείκτες ήταν στατιστικώς ασήμαντοι.

Ωστόσο βρέθηκε στατιστικώς σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στις παρακάτω μεταβλητές: Βαθμολόγηση προστασίας του λογαριασμού και ανάγνωση των όρων λειτουργίας του Facebook $r=0,590$, $p<,01$. Βαθμολόγηση προστασίας του λογαριασμού και γνώση των ρυθμίσεων απορρήτου $r=0,531$, $p<,05$. Βαθμολόγηση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς και χρόνο απόκτησης λογαριασμού $r=0,251$, $p<,05$. Βαθμολόγηση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς συχνότητα χρήσης του λογαριασμού $r=0,305$, $p<,01$. Βαθμολόγηση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς και χρόνος που δαπανά ο χρήστης στο λογαριασμό $r=0,223$, $p<,05$. Βαθμολόγηση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς και γνώση από το χρήστη τι είναι η δεοντολογική συμπεριφορά $r=0,286$, $p<,01$.

Συζήτηση

Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι παλιοί και τακτικοί χρήστες του Facebook με τους περισσότερους να κάνουν τουλάχιστον καθημερινή χρήση του μέσου. Όλοι είναι απόφοιτοι λυκείου με τους πιο πολλούς να έχουν λάβει και ανώτερη εκπαίδευση. Ο γνώσεις τους για την προστασία του λογαριασμού τους στο Facebook είναι σε υψηλό επίπεδο καθώς το 87% γνωρίζουν για τις ρυθμίσεις απορρήτου, το 91% δήλωσαν ρητά ότι προστατεύουν το λογαριασμό του, σχεδόν κανείς δεν εκθέτει τον εαυτό του σε κίνδυνο δημοσιοποιώντας προσωπικές πληροφορίες, συνήθως δεν δέχονται τις προτεινόμενες εφαρμογές και ελάχιστοι, μόλις 8%, απαντούν θετικά σε αιτήματα φιλίας αγνώστων. Και όλα αυτά παρόλο που μόλις ένα 27% έχει διαβάσει του όρους λειτουργίας του Facebook. Προφανώς η ανάγνωση των όρων χρήσης δεν αποτελεί τον μοναδικό

τρόπο να μάθει κανείς για τη λειτουργία του Facebook και για το πώς να προστατεύει το προφίλ του. Η βαθμολόγηση προστασίας του λογαριασμού αντικατοπτρίζει όσα περιγράψαμε καθώς είναι σε αρκετά υψηλό επίπεδο. Σε μία κλίμακα από 0 έως 4 με το 0 να αναπαριστά την απόλυτη προστασία του λογαριασμού ο μέσος όρος είναι 1,31.

Η πιο συχνά εμφανιζόμενη αντιδεοντολογική συμπεριφορά ή αλλιώς δυσάρεστο συμβάν είναι το «ανέβασμα φωτογραφιών με το πρόσωπό μου από τρίτους δίχως την έγκρισή μου» (38%) ενώ τα άλλα προτεινόμενα συμβάντα έχουν πολύ λιγότερα ποσοστά εμφάνισης. Έχει ενδιαφέρον εδώ ότι ενώ περισσότεροι από τους μισούς χρήστες δηλώνουν ότι κάτι δυσάρεστο τους έχει συμβεί μόλις το 39% έχουν κάνει κάποια ενέργεια για αυτό. Μια πιθανή ερμηνεία τους αποτελέσματος είναι ότι το «ανέβασμα φωτογραφιών από τρίτους» δεν αξιολογείται ως κάτι βλαπτικό μια και είναι μια σχεδόν κοινή πρακτική. Μάλιστα το 36% των ερωτηθέντων έχει ανεβάσει φωτογραφίες με άλλους χωρίς την πρότερη έγκρισή τους. Αντίθετα, αν οι συμμετέχοντες θεωρητικά άκουγαν ότι κάτι δυσάρεστο έχει συμβεί σε κάποιο φίλο τους δηλώνουν πιο πρόθυμοι να κάνουν κάτι για αυτό, όχι μόνο να συμβουλέψουν το φίλο τους αλλά και να αλλάξουν τις ρυθμίσεις στο δικό τους λογαριασμό.

Για το ζήτημα της δεοντολογικής συμπεριφοράς το 70% δηλώνει ότι δεν το γνωρίζει ενώ η αντιδεοντολογική συμπεριφορά με το μεγαλύτερο ποσοστό είναι η «κοινοποίηση βίντεο/μουσικής που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα». Όπως φαίνεται, και στο περιβάλλον του Facebook παραμένει η πεποίθηση ότι η συγκεκριμένη ενέργεια δεν θεωρείται κλοπή και οι χρήστες του διαδικτύου δεν την συνδέουν με την ηθική (Logsdon et al., 2994. Siegfried, 2004). Αναφορικά με την συμπεριφορά της εσκεμμένης παραποίησης προσωπικών στοιχείων το 80%

δηλώνουν το πραγματικό τους όνομα και το 85% τα αληθινά στοιχεία τους. Αν θυμηθούμε βέβαια ότι οι συγκεκριμένοι χρήστες προστατεύουν επαρκώς τον λογαριασμό τους τότε δεν συντρέχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος για να χρησιμοποιούν παραποιημένα στοιχεία ως μέσο προφύλαξης του λογαριασμού τους. Το σκορ που αφορά την «βαθμολόγηση της αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς» είναι αρκετά χαμηλό. Σε μία κλίμακα από 0 έως 7, με το 0 να αναπαριστά την απόλυτα δεοντολογική συμπεριφορά, ο μέσος όρος είναι 2,28.

Συνολικά λοιπόν οι συμμετέχοντες εμφανίζουν συμπεριφορά που συμβαδίζει με την δεοντολογική συμπεριφορά καθώς και με την προστασία του λογαριασμού τους. Συνεπώς τα ζητήματα του σεβασμού προς τους άλλους και του σεβασμού στον εαυτό, όπως τα είχαμε θέσει στην αρχή της έρευνάς μας, βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα.

Τα ευρήματα από το DIT-2 μας δείχνουν ότι στα στάδια 2 και 3 (Personal Interest) της ηθικής ανάπτυξης όπως και στο στάδιο 4 (Maintaining Norms) υπάρχουν μεσαίες βαθμολογίες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων τοποθετούνται στα στάδια 5 και 6 (P score) καθώς εδώ η βαθμολογία κυμαίνεται από 14-74 με μέσο όρο 42,4. Στο στάδια 2 και 3 ανήκει το 16% των συμμετεχόντων, στο στάδιο 4 το 13% και στα στάδια 5 και 6 το 71% των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα αυτά αιτιολογούνται από το προφίλ των ανθρώπων που είναι ενήλικες ηλικίας 17-38 ετών και οι περισσότεροι έχουν λάβει ανώτερη εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία εμπέδωσης-μετάβασης (Consolidation-Transitional) το 47% βρίσκεται σε φάση μετάβασης από το ένα στάδιο στο άλλο και το 40% έχει κατακτήσει το 6^ο στάδιο ηθικής ανάπτυξης. Ενώ αναμένουμε τα άτομα που βρίσκονται σε φάση μετάβασης να εμφανίζουν μεγαλύτερη αναποφασιστικότητα δηλώνοντας περισσότερες απαντήσεις τύπου «δεν μπορώ να αποφασίσω», (στο

ερώτημα για την πράξη του πρωταγωνιστή της ιστορίας με τα διλήμματα), κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει (όπως φαίνεται και στο γράφημα, σελ.45) και ο δείκτης NUMCD έχει χαμηλή βαθμολογία. Αυτές οι αποκλίσεις ίσως οφείλονται στον μικρό αριθμό του δείγματος.

Ακόμη, δεν έχει βρεθεί υψηλή σχέση ηθικής και θρησκευτικών πιστεύω (CANCER-10). Ο δείκτης αντιεξουσιαστικών πεποιθήσεων (ASCORE) είναι πολύ χαμηλός γεγονός συνεπές με τα χαμηλά σκορ αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς. Σε ανάλογα χαμηλά επίπεδα κινείται και ο δείκτης ανθρωπιστικής προοδευτικότητας (HUMLIB). Βλέπουμε λοιπόν ότι το δείγμα δεν παρουσιάζει ακραίες βαθμολογίες είτε προς της κατεύθυνση της θρησκείας ή την κατεύθυνση της απόρριψης της εξουσίας, ή των προοδευτικών ιδεών. Αν συγκρίνουμε αυτά τα αποτελέσματα με τις πολιτικές πεποιθήσεις θα δούμε ότι είναι συνεπή με τα παραπάνω καθώς ένα ποσοστό 35% τους δείγματος αυτοχαρακτηρίστηκε ως «ούτε φιλελεύθερο ούτε συντηρητικό» και 59% «μερικώς φιλελεύθερο». Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι βαθμολογίες των συμμετεχόντων στους παραπάνω δείκτες κινούνται σε χαμηλά προς μέτρια επίπεδα.

Ότι αφορά τώρα τις υποθέσεις εργασίας της παρούσας έρευνας, όπως δηλώνουν τα αποτελέσματα των συσχετίσεων, δεν στηρίζονται επαρκώς. Φαίνεται δηλαδή πως τα επίπεδα ηθικής ανάπτυξης των χρηστών του Facebook δεν επηρεάζουν την συμπεριφορά τους σε αυτό τόσο σε ό,τι αφορά στην προστασία του λογαριασμού τους όσο και στην αντιδεοντολογική συμπεριφορά που κάποιες φορές εκδηλώνουν. Έχουμε λοιπόν συμμετέχοντες που επιδεικνύουν σωστή, δεοντολογική συμπεριφορά, προστατεύουν τον εαυτό τους, με άλλα λόγια σέβονται τους άλλους και τον εαυτό τους, παράλληλα βρίσκονται στο μετασυμβατικό επίπεδο ηθικής ανάπτυξης αλλά φαίνεται πως όλα αυτά δεν συσχετίζονται σημαντικά μεταξύ τους.

Τα παραπάνω αποτελέσματα ενδεχομένως προκύπτουν από το γεγονός ότι ο αριθμός του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε ήταν περιορισμένος για μία τέτοιου είδους έρευνα. Σε ανάλογες έρευνες που μελετούν τη συμπεριφορά στο Facebook μετέχει σχεδόν δεκαπλάσιος αριθμός δείγματος. Ο μικρός αριθμός δείγματος ενδεχομένως υπαγόρευε κάποιας μορφής ποιοτική έρευνα προκειμένου να δώσει αξιόπιστα αποτελέσματα. Επίσης το δείγμα δεν ήταν αντιπροσωπευτικό λόγω των δυσκολιών συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, όπως προαναφέρθηκαν στη μέθοδο.

Μία παράμετρος που δεν λήφθηκε υπ' όψιν στην παρούσα έρευνα είναι η πεποίθηση των ίδιων των χρηστών για το τι συνιστά προστασία του λογαριασμού τους όπως και για το τι συνιστά αντιδεοντολογική συμπεριφορά. Για παράδειγμα «το ανέβασμα φωτογραφιών άλλων δίχως την πρότερη έγκρισή τους», ενδέχεται να μην θεωρείται κάτι αντιδεοντολογικό. Το ίδιο ισχύει και για την «κοινοποίηση βίντεο ή μουσικής στο προφίλ που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτέχνη». Υποθέτουμε ότι για τους περισσότερους χρήστες οι παραπάνω ενέργειες ενδεχομένως να μην προσδιορίζονται ως αντιδεοντολογικές μια και αποτελούν συνηθισμένες και κοινές πρακτικές στη διάρκεια της χρήσης του διαδικτύου γενικότερα. Θα προτείναμε λοιπόν για περαιτέρω έρευνα να διερευνηθεί το τι θεωρούν οι ίδιοι οι χρήστες ως αντιδεοντολογική συμπεριφορά και στη συνέχεια να συνεκτιμηθούν αυτές οι ενέργειες με την ηθική ανάπτυξη. Θα ήταν απαραίτητο να προηγηθεί πιλοτική έρευνα στα παραπάνω που θα βοηθούσε στην δημιουργία ενός εγκυρότερου εργαλείου μέτρησης της συμπεριφοράς στο Facebook το οποίο και θα μας έδινε πιο αξιόπιστα αποτελέσματα.

Ακόμη, θα είχε ενδιαφέρον να διερευνηθούν τα παραπάνω και σε μικρότερες ηλικίες εφόσον έφηβοι από 13 χρονών ή και μικρότερα παιδιά διαθέτουν λογαριασμό στο Facebook. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να γίνουν συγκρίσεις για το αν

υπάρχει μεταβολή στη συμπεριφορά μεταξύ ενήλικων και έφηβων χρηστών και αν αυτή η διαφορά συνδέεται με το διαφορετικό επίπεδο ηθικής ανάπτυξης που εκ των πραγμάτων υφίσταται λόγω διαφοράς στην ηλικία.

Το βέβαιο είναι πως το πεδίο της ηθικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και των υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει το Διαδίκτυο χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση. Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν ένα καινούργιο και αναπτυσσόμενο περιβάλλον όπου εμφανίζονται διαφορετικές εκφάνσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς, και προσφέρουν μια νέα ερευνητική πρόκληση.

Βιβλιογραφία

- Acquisti, A. & Gross, R. (2006). Imagined Communities: Awareness, Information Sharing and Privacy on the Facebook. *Proceedings of the 6th International Workshop on Privacy Enhancing Technologies, Cambridge, UK, 2006.*
- Bebeau, M. J. & Thoma, S. (2003). *Guide for DIT-2: A Guide for using the Defining Issue Test , Version 2 (DIT-2) and the Scoring Service of the Center for the Study of Ethical Development.* University of Minnesota. Mineapolis
- Boyd, M. D. & Ellison, N. (2007). Social Network Sites Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1). Ανακτήθηκε 22 Σεπτεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο:
<http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boydellison.html>
- Boyd, D. (2008). Why Youth Social Network sites: The role of Networked public. In David Buckingham (Eds.) *Teenage Social Life Youth Identity and Digital Media*, (pp. 119-142). Cambridge, MA: MIT Press,.
- Brenner, V. (1997). Psychology of Computer Use: XLVII: Parameters of Internet Use, Abuse and Addiction: The First 90 Days of the Internet Usage Survey. *Psychological Reports*, 80, 879–882.
- Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction: A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research*, 30(6), 625–648.
- Cassidy, W., Jackson, M. & Brown, K.N. (2009). Sticks and Stones Can Break My Bones, but How Can Pixels Hurt me? Students' Experience with Cyber-Bullying. *School Psychology International*, 30(4), 383-402.
- Cohen, E. & Cornwell, L. (1989). College Students Believe Piracy is Acceptable. *CIS Educator Forum: A Quarterly Journal*, 1(3), 2-5.

- Debatin, B., Lovejoy, J. P., Horn, A. & Hughes, B. N. (2009). Facebook and Online Privacy: Attitudes, Behaviors, and Unintended Consequences. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 15, 83-108.
- DeMarco, J. (2001). *It's not just fun and war games*. Available from U.S. Department of Justice Web site. Ανακτήθηκε 22 Σεπτεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: http://www.cybercrime.gov/usamay2001_7.htm
- Denegri-Knott, J. (2006). Consumers behaving badly. *Journal of Consumer Behaviour*, 5(1), 82-94.
- Δεσποτόπουλος, Κ. (1978). *Μελετήματα Φιλοσοφίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Δημητρίου, Α. Π. (1993). *Γνωστική Ανάπτυξη. Μοντέλα, Μέθοδοι, Εφαρμογές*. Θεσ/νίκη: Art of Text.
- Elm, D. R. & Weber, J. (1994). Measuring Moral Judgment: The Moral Judgment Interview or the Defining Issue Test? *Journal of Business Ethics*, 13, 341-355.
- Finch, E. (2003). What a tangled web we weave. In Y. Jewkes (Ed.), *Dot.cons* (pp. 86-104). Cullompton, UK: Willan. Available from Center for Problem-Oriented Policing Web site. Ανακτήθηκε 25 Σεπτεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: http://www.popcenter.org/Problems/Supplemental_Material/identity_theft/Finch_2003.pdf
- Froming, W. J. & McColgan, E. B. (1979). Comparing the Defining Issues Tests and the Moral Dilemma Interview. *Developmental Psychology*, 15, 658-659
- Gupta P. B., Gould S. J. & Pola, B. (2004). "To Pirate or Not to Pirate": A Comparative Study of the Ethical Versus Other Influences on the Consumer's Software Acquisition-Mode Decision. *Journal of Business Ethics*, 55, 255-274.
- Haidt, J. & Bjorklund, F. (2006). Social Intuitionists Answer Six Questions About Moral Psychology. In Sinnott-Armstrong (Ed.), *Moral Psychology*, Vol.2.

Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο:

<http://ssrn.com/abstract=855164>

- Jackson, L. A., Zhao, Y., Qiu, W., Kolenick, A., Fitzgerald, H. E., Harold, R. & Von Eye, A. (2008). Morality on Cyber space: A comparison of Chinese and U.S. youth's beliefs about acceptable online behavior. *Proceedings of the 41st Hawaii International Conference on System Sciences*.
- Kohlberg, L. (1981). *Essays on Moral Development, Vol. I: The Philosophy of Moral Development*. San Francisco: Harper & Row.
- Kujath, C. L. (2010). Facebook and MySpace: Complement or Substitute for Face-to-Face Interaction? *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, (ahead of print).
- Lampe, C., Ellison, N. & Steinfield, C. (2007). A Face(book) in the Crowd: Social Searching Versus Social Browsing. *Proceedings of the 20th Anniversary Conference on Computer Supported Cooperative Work*, Banff, Alberta, Canada, 167-170.
- Lewis, K., Kaufman, J., Christakis, N. (2008), The Taste for Privacy: An analysis of College Student Privacy Settings on an Online Social Network, *Journal of Computer Mediated Communication*, 14, 79-100.
- Lewis, K. & West, A. (2009). 'Friending': London-based undergraduates' experience of Facebook. *New Media Society*, 11(7), 1209-1229.
- Logsdon, J. M., Thompson, J. K. & Reid, R. A. (1994). Software piracy: Is it related to level of moral judgment? *Journal of Business Ethics*, 13(11), 849-857.

- Makridakis, A., Athanasopoulos, E., Antonatos, D., Andoniades, D., Ioannides, S. & Markatos, E. (2010). Understanding the behavior of malicious applications in social networks. *IEEE Network*, 24(5), 14-19.
- Moon, Y. (1986). A Review of Cross-Cultural Studies on Moral Judgment Development Using the Defining Issue Test. *Cross-Cultural Research*, 20, 147-177.
- Moore, T. & Chang C. J. (2006). Ethical Decision Making in Software Piracy: Initial Development and Test of a Four-Component Model. *MIS Quarterly*, 30(1), 167-180.
- Narvaez, D. (1998). The Influence of Moral Schemas on the Reconstruction of Moral Narratives in Eighth Graders and College Students. *Journal of Educational Psychology*, 90, 13-24.
- Ofcom (2008) Social Networking: A quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviors and use. Ανακτήθηκε 22 Σεπτεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/report1.pdf>
- Pempek, T., Yermolaeva, Y. & Calvert, S. (2009). College students' social networking experience on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Piaget, J. (1932). *The Moral Judgment of the Child*. Glencoe, Illinois: The Free Press. Ανακτήθηκε 25 Σεπτεμβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: <http://www.archive.org/details/moraljudgmentoft005613mbp>

- Rest, J. R. (1984). The major components of morality. In W. M. Kurtines & J. L. Gewirtz (Eds.) *Morality, moral behavior, and moral development*. (24-38). New York: John Wiley.
- Rest, J. (1979). *Development in judging moral issues*. Minnesota : Minnesota Press.
Ανακτήθηκε 1 Οκτωβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: <http://www.google.com/books>
- Rest, J., Thoma, S. J. & Edwards, L. (1997). Designing and validating a measure of moral judgment: Stage preference and stage consistency approaches. *Journal of Educational Psychology*, 89(1), 5-28.
- Rest, J. R., Narvaez, D., Thoma, S. J., & Bebeau, M. J. (1999). DIT2: Revising and testing a revised instrument of moral judgment. *Journal of Educational Psychology*, 91, 498-504.
- Riva, G. & Galimberti, C. (2001). The Mind in the Web: Psychology in the Internet Age. *Cyberpsychology and Behavior*, 4(1), 1-5.
- Rogers, M., Smoak, N. & Liu, J. (2006). Self-reported deviant computer behaviour. *Deviant Behavior*, 27(3), 245-268.
- Scanlan. M. (2001). Information privacy and moral values. *Ethics and Information Technology*, 3, 3-12.
- Selwyn, N. (2008). A Safe Haven for Misbehaving?: An Investigation of Online Misbehavior Among University Students. *Social Science Computer Review*, 26(4), 446 - 465.
- Shang R., Chen, Y. & Chen, P. (2008). Ethical Decisions About Sharing Music Files in the P2P Environment. *Journal of Business Ethics*, 80, 349-365.

- Shoemaker, D. W. (2009). Self-exposure and exposure of the self: informational privacy and the presentation of identity. *Ethics and Information Technology*, 12 (1), 3-15.
- Siegfried, R. M. (2004). Students Attitudes on Software Piracy and Related Issues of Computer Ethics. *Ethics and Information Technology*, 6, 215-222.
- Stutzman, F. (2006). *Student Life on the Facebook*. Ανακτήθηκε 1 Οκτωβρίου 2009 από το Διαδίκτυο: http://fredstutzman.com/pubs/stutzman_wp3.pdf
- Swinyard, W. R., Rinne, H. & Keng Kau, A. (1990). The morality of software piracy: A cross-cultural analysis. *Journal of Business Ethics*, 9(8), 655-664.
- Tavani, H.T. (1999). Informational privacy, data mining, and the Internet. *Ethics and Information Technology*, 1(2), 137-145.
- Twyman, K., Saylor, C., Taylor, L. A., & Comeaux, C. (2009). Comparing Children and Adolescents Engaged in Cyberbullying to Matched Peers. *Cyberpsychology & Behavior*, 12, 1-5.
- Walter, J.B., Van Der Heid, B., Kim, S., Westerman, D. & Tong, S. T. (2008). The Role of Friends' Appearance and Behavior on Evaluations of Individuals on Facebook: Are We Known by the Company We Keep? *Human Communication Research*, 34, 28-49.
- Watts, D. J. (2004). The New Science of Networks. *Annual Review of Sociology*, 30, 243-270.
- Willard, N. (1997). Moral Development in the Information Age. *Proceedings of the Families, Technology and Education Conference*. Chicago IL.
- Wilson, R. & Keil, F. (Eds.) (1999). *The MIT Encyclopedia of the Cognitive Science*. Cambridge: Bradford Book.

Zywisca, J. & Danowski, J. (2008). The Faces of Facebookers: Investigating Social Enhancement and Social Compensation Hypotheses; Predicting Facebook and Offline Popularity from Sociability and Self-Esteem, and Mapping the Meanings of Popularity with Semantic Networks. *Journal of Computer-Mediated Communication, 14*, 1-34.

<http://www.facebakers.com/countries-with-facebook/GR/>

<http://www.iep.utm.edu/> Internet Encyclopedia of Philosophy

<http://www.safeline.gr>

http://www.safeline.gr/sites/default/files/SAFELINE_16SELIDO.pdf

<http://www.centerforthestudyofethicaldevelopment.net/Instruments>

DIT – 2

Defining Issues Test

Έκδοση 3.1

Πανεπιστήμιο της Μινεσότα

Πνευματικά Δικαιώματα J. Rest & P. Narvaez

Πανεπιστήμιο της Αλαμπάμα

Κέντρο για τη Μελέτη της Ηθικής Ανάπτυξης

Οδηγίες

Αυτό το ερωτηματολόγιο αναφέρεται στο πώς ορίζεις τα ζητήματα σε ένα κοινωνικό πρόβλημα. Θα περιγραφούν μερικές ιστορίες σχετικές με κοινωνικά θέματα. Μετά από κάθε ιστορία θα ακολουθεί μια λίστα ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις αυτές θα αναφέρονται σε διάφορα ζητήματα που μπορεί να εγείρονται από το πρόβλημα. Με άλλα λόγια, οι ερωτήσεις εγείρουν διαφορετικούς τρόπους κρίσης για το τι είναι σημαντικό στη λήψη μιας απόφασης αναφορικά με το συγκεκριμένο κοινωνικό πρόβλημα. Θα σου ζητηθεί να βαθμολογήσεις και να ιεραρχήσεις τις ερωτήσεις σύμφωνα με πόσο σημαντική θεωρείς την καθεμία.

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει δύο μέρη: το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τις ΟΔΗΓΙΕΣ (αυτό το κομμάτι) και τις ιστορίες που παρουσιάζουν τα κοινωνικά προβλήματα. Το δεύτερο μέρος περιέχει τις ερωτήσεις (τα ζητήματα) και το ΕΝΤΥΠΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ, στο οποίο θα σημειώσεις τις απαντήσεις σου.

Ακολουθεί ένα παράδειγμα αυτού του έργου:

Προεδρικές εκλογές

Υπόθεσε ότι πρόκειται να ψηφίσεις στις εκλογές για την ανάδειξη του πρωθυπουργού της Ελλάδας. Φαντάσου ότι, πριν ψηφίσεις, σου δίνονται αρκετές ερωτήσεις που αφορούν στο ποιο είναι για σένα το σημαντικότερο θέμα προκειμένου να αποφασίσεις ποιον υποψήφιο θα ψηφίσεις. Σε αυτό το παράδειγμα δίνονται 5 ερωτήσεις. Χρησιμοποιώντας μία κλίμακα αξιολόγησης από το 1 ως το 5 (1=Πάρα πολύ, 2=Πολύ, 3=Μέτρια, 4=Λίγη, 5=Καμία), παρακαλώ βαθμολόγησε τη σπουδαιότητα κάθε ερώτησης (ζητήματος) μαυρίζοντας έναν από τους κύκλους στο έντυπο των απαντήσεων.

Ας υποθέσουμε ότι η ερώτηση #1 (παρακάτω) ήταν πάρα πολύ μεγάλης σημασίας, ενώ η ερώτηση #2 είχε μέτρια σημασία, η ερώτηση #3 δεν είχε καμία σημασία, η ερώτηση #4 είχε πολλή σημασία και η ερώτηση #5 είχε επίσης πολλή σημασία. Κατά συνέπεια θα έπρεπε να μαυρίσεις τους κύκλους στο έντυπο απαντήσεων όπως φαίνεται παρακάτω.

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΠΟΛΥ	ΜΕΤΡΙΑ	ΛΙΓΗ	ΚΑΜΙΑ	
☒	☐	☐	☐	☐	1. Οικονομικά είσαι καλύτερα τώρα από ό,τι ήσουν πριν 4 χρόνια;
☐	☐	☒	☐	☐	2. Υπερτερεί ένας υποψήφιος στον ηθικό χαρακτήρα;
☐	☐	☐	☐	☒	3. Ποιος υποψήφιος είναι ο ψηλότερος;
☐	☒	☐	☐	☐	4. Ποιος υποψήφιος θα ήταν ο καλύτερος παγκόσμιος ηγέτης;
☐	☒	☐	☐	☐	5. Ποιος υποψήφιος έχει τις καλύτερες ιδέες για τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας, όπως το έγκλημα και η υγεία;

Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο θα σου ζητήσει να ιεραρχήσεις τις ερωτήσεις σύμφωνα με τη σπουδαιότητά τους. Στο χώρο παρακάτω, οι αριθμοί 1 έως 12 δείχνουν τον αριθμό της ερώτησης. Ξεκινώντας από πάνω προς τα κάτω, πρέπει να μαυρίσεις τον κύκλο που δείχνει την ερώτηση με την μεγαλύτερη σπουδαιότητα, στη συνέχεια τη δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση, την τρίτη σημαντικότερη και τέλος την τέταρτη. Παρακαλώ σημείωσε τις τέσσερις σημαντικότερες επιλογές σου. Μπορείς να συμπληρώσεις αυτό το μέρος ως εξής:

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Πρόσεξε, κάποιες από τις ερωτήσεις μπορεί να σου φαίνονται άσχετες (όπως η ερώτηση #3) ή να μη έχουν νόημα για σένα - σε μια τέτοια περίπτωση **βαθμολόγησε** την ερώτηση ως «Καμίας» σημασίας και μην την **ιεραρχήσεις**. Πρόσεξε ότι στις ιστορίες που ακολουθούν, θα υπάρχουν 12 ερωτήσεις για κάθε ιστορία και όχι 5. Παρακαλώ βεβαιώσου ότι απάντησες και στις 12 ερωτήσεις. Επίσης θα σου ζητηθεί να δηλώσεις την προτίμησή σου για ποια πράξη θα ακολουθούσες στην ιστορία. Αφού διαβάσεις την ιστορία θα σου ζητηθεί να δηλώσεις την πράξη που προτιμάς σε μια κλίμακα τριών πόντων (1= η ενέργεια που προτιμώ, 2= δεν μπορώ να αποφασίσω, 3= είμαι αντίθετος με αυτή την ενέργεια).

Με λίγα λόγια διάβασε την ιστορία από το φυλλάδιο και μετά συμπλήρωσε τις απαντήσεις σου στο έντυπο απαντήσεων. Παρακαλώ χρησιμοποίησε μολύβι. Αν αλλάξεις γνώμη για την απάντησή σου, σβήσε το μολύβι και σημείωσε τη νέα σου απάντηση.

[Παρατήρησε στο δεύτερο μέρος αυτού του ερωτηματολογίου , το Έντυπο απαντήσεων. Στο επάνω μέρος θα γράφει έναν αριθμό. Αν έχεις κάποια απορία παρακαλώ ρώτησε τώρα.

Παρακαλώ γύρισε τώρα στο Έντυπο Απαντήσεων.]

Ο λιμός - (Ιστορία #1)

Το μικρό χωριό στη βόρεια Ινδία έχει βιώσει έλλειψη τροφίμων στο παρελθόν, αλλά ο λιμός αυτής της χρονιάς είναι χειρότερος από ποτέ. Μερικές οικογένειες προσπαθούν να τραφούν κάνοντας σούπα ακόμη τους φλοιούς των δέντρων. Η οικογένεια του Μουστάκ Σινγκί είναι στα πρόθυρα της ασιτίας. Έχει ακούσει ότι ένας πλούσιος άντρας στο χωριό έχει αποθέματα τροφίμων και αποθηκεύει τροφές μέχρι να ανέβουν οι τιμές και να μπορεί αργότερα να πουλήσει τα τρόφιμα με τεράστιο κέρδος. Ο Μουστάκ είναι σε απόγνωση και σκέφτεται να κλέψει μερικά τρόφιμα από την αποθήκη του πλούσιου άντρα. Η μικρή ποσότητα τροφής που χρειάζεται για την οικογένειά του πιθανά να μην γίνει αντιληπτή ότι λείπει.

[Αν οποιαδήποτε στιγμή θέλεις να ξαναδιαβάσεις μια ιστορία ή τις οδηγίες, μπορείς να το κάνεις. Τώρα γύρισε στο Έντυπο Απαντήσεων, πήγαινε στις 12 ερωτήσεις αυτής της ιστορίας, βαθμολόγησε και ιεράρχησε τις ερωτήσεις σύμφωνα με το πόσο σημαντικές είναι για σένα.]

Η δημοσιογράφος (Ιστορία #2)

Η Μόλλυ Ντέντον είναι δημοσιογράφος στην εφημερίδα Gazette, περισσότερο από μια δεκαετία. Σχεδόν τυχαία έμαθε ότι ένας από τους υποψήφιους για τη θέση αναπληρωτή κυβερνήτη της πολιτείας της, ο Γκρόβερ Τόμσον, είχε συλληφθεί για κλοπή σε κατάσταση πριν από 20 χρόνια. Η δημοσιογράφος Ντέντον ανακάλυψε ότι νωρίτερα στη ζωή του, ο υποψήφιος Τόμσον πέρασε μια συγκεκριμένη περίοδο και έκανε πράγματα για τα οποία αργότερα μετάνιωσε, πράξεις αταίριαστες με τον τωρινό χαρακτήρα του. Η κλοπή από το κατάστημα ήταν μικροπαράπτωμα και η καταγγελία αποσύρθηκε από το κατάστημα. Ο Τόμσον από τότε όχι μόνο μπήκε στον ίσιο δρόμο αλλά έχει ένα ξεχωριστό βιογραφικό με το να βοηθάει πολλούς ανθρώπους και να ηγείται κατασκευαστικών έργων της κοινότητας. Τώρα η δημοσιογράφος Ντέντον θεωρεί τον Τόμσον ως τον καλύτερο υποψήφιο στον τομέα του και πιθανό να προοδεύσει σε ηγετικές θέσεις της πολιτείας. Η δημοσιογράφος Ντέντον αναρωτιέται αν πρέπει ή όχι να γράψει την ιστορία για τα προβλήματα του Τόμσον στο παρελθόν διότι στις επερχόμενες θερμές εκλογές φοβάται ότι μια τέτοια ιστορία θα καταστρέψει την πιθανότητα του Τόμσον να νικήσει.

[Τώρα γύρισε στο Έντυπο Απαντήσεων, πήγαινε στις 12 ερωτήσεις αυτής της ιστορίας, βαθμολόγησε και ιεράρχησε τις ερωτήσεις σύμφωνα με το πόσο σημαντικές είναι για σένα.]

Σχολική Επιτροπή (Ιστορία #3)

Ο κύριος Γκραντ έχει εκλεγεί στη Σχολική Επιτροπή της περιφέρειάς του και επιλέχθηκε να είναι ο πρόεδρος της. Αυτή η περιοχή είναι διχασμένη καθώς πρόκειται να κλείσει ένα

από τα λύκεία της λόγω οικονομικών δυσκολιών. Ωστόσο, δεν υπάρχει συμφωνία για το ποιο σχολείο να κλείσουν. Κατά τη διαδικασία της εκλογής του στη σχολική επιτροπή, ο κύριος Γκραντ είχε προτείνει μια σειρά από «ανοιχτές συναντήσεις», στις οποίες τα μέλη της κοινότητας θα μπορούσαν να εκφράσουν τις απόψεις τους. Ήλπιζε ότι ο διάλογος θα έκανε την κοινότητα να κατανοήσει την ανάγκη να κλείσει ένα λύκειο. Ακόμη, ήλπιζε ότι με την ανοιχτή συζήτηση θα γινόταν κατανοητή η δυσκολία της απόφασης και ότι η κοινότητα εντέλει θα υποστήριζε την απόφαση της σχολικής επιτροπής. Η πρώτη ανοιχτή συνάντηση ήταν μία καταστροφή. Παθιασμένοι ομιλητές κυριάρχησαν στα μικρόφωνα και απείλησαν με βία. Η συνάντηση λίγο έλειψε να κλείσει με γρονθοκοπήματα. Αργότερα μέσα στην εβδομάδα τα μέλη της σχολικής επιτροπής δέχτηκαν απειλητικά τηλεφωνήματα. Ο κύριος Γκραντ αναρωτιέται αν θα πρέπει να ακυρώσει την επόμενη ανοιχτή συνάντηση.

[Τώρα γύρισε στο Έντυπο Απαντήσεων, πήγαινε στις 12 ερωτήσεις αυτής της ιστορίας, βαθμολόγησε και ιεράρχησε τις ερωτήσεις σύμφωνα με το πόσο σημαντικές είναι για σένα.]

Καρκίνος (Ιστορία #4)

Η κυρία Μπένετ είναι 62 ετών και στα τελευταία στάδια καρκίνου του παχέος εντέρου. Έχει τρομερούς πόνους και ζητάει από τον γιατρό της να της χορηγήσει περισσότερα παυσίπονα. Ο γιατρός ήδη της έχει δώσει τη μέγιστη ασφαλή ποσότητα φαρμάκου και είναι απρόθυμος να αυξήσει τη δόσολογία διότι πιθανά θα επισπεύσει το θάνατό της. Σε μια φάση πνευματικής καθαρότητας η κυρία Μπένετ λέει ότι το κατανοεί αυτό, αλλά θέλει να τερματίσει το μαρτύριό της ακόμη και αν αυτό σημαίνει το τέλος της ζωής της. Πρέπει ο γιατρός να της δώσει αυξημένη δόση?

[Τώρα γύρισε στο Έντυπο Απαντήσεων, πήγαινε στις 12 ερωτήσεις αυτής της ιστορίας, βαθμολόγησε και ιεράρχησε τις ερωτήσεις σύμφωνα με το πόσο σημαντικές είναι για σένα.]

Διαδήλωση (Ιστορία #5)

Η πολιτική και οικονομική αστάθεια στην Νότια Αμερική ώθησε τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών να στείλει στρατεύματα για να «αστυνομεύουν» την περιοχή. Φοιτητές από πολλά πανεπιστήμια στις Η.Π.Α. έχουν διαμαρτυρηθεί ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούν τη στρατιωτική τους ισχύ για οικονομικό όφελος. Υπάρχει διαδεδομένη η υποψία ότι μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες πετρελαίου πιέζουν τον Πρόεδρο να προστατεύσει ένα κοιτάσμα πετρελαίου ακόμη και αν αυτό σημαίνει απώλεια ζωής. Φοιτητές σε ένα πανεπιστήμιο βγήκαν στους δρόμους σε διαδηλώσεις ακινητοποιώντας την κυκλοφορία και σταματώντας το εμπόριο στην περιοχή. Ο πρύτανης του πανεπιστημίου απαίτησε από τους φοιτητές να σταματήσουν τις παράνομες διαδηλώσεις. Τότε οι φοιτητές κατέλαβαν το κτήριο της διοίκησης, παραλύοντας ολοσχερώς το πανεπιστήμιο. Είναι σωστό οι φοιτητές να διαδηλώνουν με αυτούς τους τρόπους;

[Τώρα γύρισε στο Έντυπο Απαντήσεων, πήγαινε στις 12 ερωτήσεις αυτής της ιστορίας, βαθμολόγησε και ιεράρχησε τις ερωτήσεις σύμφωνα με το πόσο σημαντικές είναι για σένα.]

DIT – 2 Έντυπο Απαντήσεων

Πανεπιστήμιο της Μινεσότα
Πνευματικά Δικαιώματα J.Rest & P.Narvaez

Παρακαλώ διαβάστε την ιστορία #1 στο φυλλάδιο ΟΔΗΓΙΩΝ.

Ο λιμός -- (Ιστορία #1)

Τι πρέπει να κάνει ο Μουστάκ Σινγκί; Συμφωνείς με την πράξη του να πάρει το φαγητό; (Σημείωσε ένα)

Πρέπει να πάρει το φαγητό Δεν μπορώ να αποφασίσω Δεν πρέπει να πάρει το φαγητό

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΠΟΛΥ	ΜΕΤΡΙΑ	ΛΙΓΗ	ΚΑΜΙΑ	Αξιολόγησε τα ακόλουθα 12 ζητήματα ως προς τη σημασία τους (1-5)
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	1. Έχει ο Μουστάκ Σινγκί αρκετό θάρρος να ρισκάρει τη σύλληψή του για κλοπή;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	2. Δεν είναι φυσικό ένας πατέρας να νοιάζεται τόσο για την οικογένειά του που θα έκλεβε;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	3. Δεν πρέπει να τηρούνται οι νόμοι της κοινωνίας;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	4. Γνωρίζει ο Μουστάκ Σινγκί μια καλή συνταγή σούπας από φλοιούς δέντρων;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	5. Έχει ο πλούσιος άνθρωπος νόμιμο δικαίωμα να αποθηκεύει τρόφιμα ενώ άλλοι άνθρωποι λιμοκτονούν;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	6. Το κίνητρο της κλοπής του Μουστάκ αφορά στην προσπάθεια διάσωσης της οικογένειάς του ή του εαυτού του;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	7. Ποιες αξίες πρέπει να είναι οι βάσεις για την κοινωνική συνεργασία;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	8. Είναι πρόπον η ανάγκη για εξεύρεση τροφής να υπερισχύσει της αξιοποίησης πράξης της κλοπής;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	9. Αξίζει στον πλούσιο άνθρωπο να τον ληστέψουν εξαιτίας της απληστίας του;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	10. Δεν είναι η ιδιωτική περιουσία ένας θεσμός που επιτρέπει στους πλούσιους την εκμετάλλευση των φτωχών;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	11. Η κλοπή θα φέρει περισσότερο συνολικό καλό ή όχι;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	12. Εκλέγονται οι νόμοι σύμφωνα με τις πιο βασικές διεκδικήσεις κάθε μέλους της κοινωνίας;

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Τώρα παρακαλώ επέστρεψε στο φυλλάδιο ΟΔΗΓΙΩΝ για την επόμενη ιστορία.

Η δημοσιογράφος -- (Ιστορία #2)

Συμφωνείς με το να δημοσιεύσει την ιστορία; (Σημείωσε ένα)

- Πρέπει να δημοσιεύσει την ιστορία Δεν μπορώ να αποφασίσω Δεν πρέπει να δημοσιεύσει την ιστορία

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

ΠΟΛΥ

ΜΕΤΡΙΑ

ΛΙΤΗ

ΚΑΜΙΑ

Αξιολόγησε τα ακόλουθα 12 ζητήματα ως προς τη σημασία τους (1-5)

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1. Δεν έχει το κοινό το δικαίωμα να γνωρίζει όλα τα γεγονότα για όλους τους υποψήφιους;
2. Η δημοσίευση της ιστορίας θα βοηθήσει τη φήμη της δημοσιογράφου Ντέντον στην ερευνητική δημοσιογραφία;
3. Αν η Ντέντον δεν δημοσιεύσει την ιστορία μήπως κάποιος άλλος δημοσιογράφος πάρει την ιστορία έτσι κι αλλιώς και πάρει τα εύσημα για την ερευνητική δημοσιογραφία;
4. Από τη στιγμή που οι εκλογές είναι έτσι κι αλλιώς ένα αστείο, έχει καμία διαφορά τι θα κάνει η δημοσιογράφος Ντέντον;
5. Δεν έχει δείξει ο Τόμσον τα τελευταία 20 χρόνια ότι είναι ένας καλύτερος άνθρωπος από ό,τι στο παρελθόν ως κλέφτης;
6. Τι θα υπηρετούσε με τον καλύτερο τρόπο την κοινωνία;
7. Αν η ιστορία είναι αληθινή πώς μπορεί να είναι λάθος η δημοσίευσή της;
8. Πώς μπορεί η δημοσιογράφος Ντέντον να είναι τόσο άκαρδη και να δημοσιεύσει την καταστροφική ιστορία για τον υποψήφιο Τόμσον;
9. Εφαρμόζεται το ρητό «να προσαχθεί ο κρατούμενος ενώπιον των φυσικών δικαστών του» σε αυτή τη περίπτωση;
10. Θα ήταν οι εκλογές πιο δίκαιες με την δημοσίευση ή τη μη δημοσίευση της ιστορίας;
11. Πρέπει η δημοσιογράφος Ντέντον να συμπεριφερθεί με τον ίδιο τρόπο απέναντι σε όλους τους υποψήφιους και να δημοσιεύσει οτιδήποτε μάθει για αυτούς, καλό ή κακό;
12. Δεν είναι το καθήκον ενός δημοσιογράφου να δημοσιεύει όλες τις ειδήσεις ανεξάρτητα από τις συνθήκες;

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Τώρα παρακαλώ επέστρεψε στο φυλλάδιο ΟΔΗΓΙΩΝ για την επόμενη ιστορία.

Σχολική Επιτροπή -- (Ιστορία #3)

Συμφωνείς με το να ακυρώσει την επόμενη ανοιχτή συνάντηση; (Σημείωσε ένα)

- Πρέπει να ακυρώσει την επόμενη ανοιχτή συνάντηση Δεν μπορώ να αποφασίσω
 Δεν πρέπει να ακυρώσει την επόμενη ανοιχτή συνάντηση

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΠΟΛΥ	ΜΕΤΡΙΑ	ΛΙΓΗ	ΚΑΜΙΑ	
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	1. Απαιτείται από τον νόμο να οργανώσει ο κύριος Γκραντ ανοιχτές συναντήσεις για ζητήματα που αφορούν σημαντικές αποφάσεις του συμβουλίου;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	2. Θα παραβεί ο κύριος Γκραντ τις υποσχέσεις του στην προεκλογική εκστρατεία αν σταματήσει τις ανοιχτές συναντήσεις;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	3. Θα οργιζόταν ακόμη περισσότερο η κοινότητα με τον κύριο Γκραντ, αν σταματούσε τις ανοιχτές συναντήσεις;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	4. Οι αλλαγές στα σχέδια θα εμπόδιζαν μια επιστημονική αξιολόγηση;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	5. Αν η σχολική επιτροπή απειλείται, έχει ο επικεφαλής τη νόμιμη εξουσία να την προστατέψει παίρνοντας αποφάσεις κεκλεισμένων των θυρών;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	6. Θα θεωρούσε η κοινότητα τον κύριο Γκραντ ως δειλό αν σταματήσει τις ανοιχτές συναντήσεις;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	7. Έχει ο κύριος Γκραντ άλλη διαδικασία στο νου του για να εξασφαλίσει ότι θα ακουστούν οι διαφορετικές απόψεις;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	8. Έχει ο κύριος Γκραντ την εξουσία να αποβάλει τους ταραξίες από τις συναντήσεις ή να τους εμποδίσει να μακρηγορούν;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	9. Υπονομεύουν κάποια άτομα επίτηδες τη διαδικασία της σχολικής επιτροπής παίζοντας κάποιο είδος παιχνίδι δύναμης;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	10. Τι επίδραση θα είχε η διακοπή των συναντήσεων στην ικανότητα της κοινότητας να διαχειρίζεται αμφιλεγόμενα θέματα στο μέλλον;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	11. Το πρόβλημα προέρχεται μόνο από ελάχιστους θερμοκέφαλους και είναι η κοινότητα εν γένει αληθινά δίκαιη και δημοκρατική;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	12. Ποια είναι η πιθανότητα να παρθεί μια σωστή απόφαση δίχως ανοιχτή συζήτηση στην κοινότητα;

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Τώρα παρακαλώ επέστρεψε στο φυλλάδιο ΟΔΗΓΙΩΝ για την επόμενη ιστορία.

Καρκίνος -- (Ιστορία #4)

Συμφωνείς με το να της δώσει περισσότερο φάρμακο; (Σημείωσε ένα)

- Πρέπει να δώσει στην κα Μπένετ αυξημένη δόση Δεν μπορώ να αποφασίσω
 Δεν πρέπει να της δώσει αυξημένη δόση
-

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΠΟΛΥ
ΜΕΤΡΙΑ
ΛΙΓΗ
ΚΑΜΙΑ

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

Αξιολόγησε τα ακόλουθα 12 ζητήματα ως προς τη σημασία τους (1-5)

1. Δεν υπόκειται ο γιατρός στους ίδιους νόμους όπως ο καθένας (σύμφωνα με τους οποίους η παροχή μεγαλύτερης δοσολογίας συνιστά φόνο);
 2. Δεν θα ήταν η κοινωνία μας καλύτερη αν δεν υπήρχαν τόσο πολλοί νόμοι για το τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν οι γιατροί;
 3. Αν η κα Μπένετ πεθάνει, θα είναι ο γιατρός της υπεύθυνος για αντιεπαγγελματική συμπεριφορά;
 4. Συμφωνεί η οικογένεια της κας Μπένετ να πάρει μεγαλύτερη ποσότητα παυσίπονου;
 5. Είναι το παυσίπονο φάρμακο ένα ενεργό ηλιοτροπικό ναρκωτικό;
 6. Έχει το κράτος το δικαίωμα να επιβάλλει τη ζωή σε αυτούς που δε θέλουν πια να ζουν;
 7. Το να βοηθήσεις κάποιον να τερματίσει τη ζωή του είναι μια υπεύθυνη πράξη συνεργασίας;
 8. Θα δείξει ο γιατρός μεγαλύτερη συμπόνια για την κα Μπένετ αν της δώσει ή όχι το φάρμακο;
 9. Δεν θα νιώθει ενοχές ο γιατρός αν δώσει στην κα Μπένετ τόσο φάρμακο ώστε να πεθάνει;
 10. Πρέπει μόνο ο Θεός να αποφασίζει πότε να τερματιστεί μια ζωή;
 11. Δεν πρέπει η κοινωνία να προστατεύει οποιονδήποτε απέναντι στο θάνατο;
 12. Πού πρέπει να τραβήξει η κοινωνία μια γραμμή ανάμεσα στην προστασία της ζωής και στο να επιτρέπει σε κάποιον να πεθάνει αν αυτός το επιθυμεί;
-

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Τώρα παρακαλώ επέστρεψε στο φυλλάδιο ΟΔΗΓΙΩΝ για την επόμενη ιστορία.

Η διαδήλωση -- (Ιστορία #5)

Συμφωνείς με την πράξη της διαδήλωσης με αυτόν τον τρόπο; (Σημείωσε ένα)

- Πρέπει να συνεχίσουν τη διαμαρτυρία με αυτούς τους τρόπους Δεν μπορώ να αποφασίσω
 Δεν πρέπει να συνεχίσουν τη διαμαρτυρία με αυτούς τους τρόπους
-

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

ΠΟΛΥ

ΜΕΤΡΙΑ

ΛΙΓΗ

ΚΑΜΙΑ

Αξιολόγησε τα ακόλουθα 12 ζητήματα ως προς τη σημασία τους (1-5)

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	1. Έχουν οι φοιτητές το δικαίωμα να καταλάβουν ιδιοκτησία η οποία δεν τους ανήκει;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	2. Συνειδητοποιούν οι φοιτητές ότι μπορεί να συλληφθούν και να πληρώσουν πρόστιμο, ή ακόμη και να αποβληθούν από τη σχολή;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	3. Έχουν οι φοιτητές σοβαρούς λόγους ή το κάνουν μόνο για πλάκα;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	4. Αν ο πρύτανης είναι επιεικής απέναντι στους φοιτητές αυτή τη φορά, θα οδηγήσει αυτό σε μεγαλύτερη αταξία;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	5. Θα κατηγορήσει το κοινό όλους τους φοιτητές για τις πράξεις ελάχιστης μερίδας φοιτητών διαδηλωτών;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	6. Μπορείς να κατηγορήσεις την πολιτεία που ενδιαφέρει στην απληστία των πολυεθνικών εταιρειών πετρελαίου;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	7. Γιατί ελάχιστοι άνθρωποι όπως οι Πρόεδροι και επιχειρηματίες έχουν περισσότερη δύναμη από τον απλό κόσμο;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	8. Αυτή η φοιτητική διαδήλωση φέρνει περισσότερο ή λιγότερο καλό μακροπρόθεσμα για όλο τον κόσμο;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	9. Μπορούν οι φοιτητές να αιτιολογήσουν την πολιτική τους απειθαρχία;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	10. Δεν πρέπει οι αρχές να χαίρουν του σεβασμού των φοιτητών;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	11. Είναι η κατάληψη ενός κτηρίου συμβατή με τις αρχές της δικαιοσύνης;
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	12. Δεν είναι καθήκον του καθενός να υπακούει στους νόμους, είτε του αρέσουν ή όχι;
-

Ιεράρχησε ποια ερώτηση είναι πιο σημαντική (αριθμός ερώτησης)

Η σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η δεύτερη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τρίτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Η τέταρτη σημαντικότερη ερώτηση

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Παρακαλώ δώσε τις παρακάτω πληροφορίες για σένα:

1 . Πόσο χρονών είσαι;.....

2. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

3. Επίπεδο εκπαίδευσης

- Γυμνασιακή εκπαίδευση
- Λυκειακή εκπαίδευση
- ΑΕΙ
- ΤΕΙ
- ΑΛΛΟ (σημείωσε).....

4. Σε όρους πολιτικών απόψεων πώς θα χαρακτήριζες τον εαυτό σου; (Σημείωσε ένα)

- Πολύ φιλελεύθερο
- Μερικώς φιλελεύθερο
- Ούτε φιλελεύθερο ούτε συντηρητικό
- Μερικώς συντηρητικό
- Πολύ συντηρητικό

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΣΤΟ FACEBOOK

Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 27 ερωτήσεις. Διάβασε προσεκτικά την κάθε ερώτηση και προσπάθησε να απαντήσεις με απόλυτη ειλικρίνεια. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Σημείωσε στο κάθε κουτί την απάντηση που σε εκφράζει.

1. Πόσο καιρό διαθέτεις λογαριασμό στο Facebook;

- 6 μήνες.
- 1 χρόνο.
- 2 χρόνια.
- 3 χρόνια.
- Πάνω από 3 χρόνια.

2. Πόσο συχνά μπαίνεις στο προφίλ σου;

- Λίγες φορές το μήνα.
- Λίγες φορές την εβδομάδα.
- Καθημερινά.
- Περισσότερες από 3 φορές τη μέρα.
- Περισσότερες από 5 φορές τη μέρα.

3. Πόσο χρόνο κατά μέσο όρο ξοδεύεις όταν μπεις στο προφίλ σου;

- Μέχρι 5 λεπτά.
- 15 λεπτά.
- 30 λεπτά.
- 1 ώρα.
- Περισσότερο από 1 ώρα.

4. Γνωρίζεις για τις ρυθμίσεις απορρήτου στο Facebook;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

5. Έχεις διαβάσει τους όρους λειτουργίας του Facebook;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

6. Προστατεύεις το προφίλ σου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν όχι προχώρησε στην Ερώτηση 8.

7. Αν ναι με ποιον τρόπο το επιτυγχάνεις;

Όλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου.

Οι φίλοι φίλων μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου.

Μόνο οι φίλοι μπορούν να δουν τις δημοσιεύσεις μου.

Έχω βάλει διαφορετικές ρυθμίσεις για διαφορετικές πληροφορίες του προφίλ μου.

8. Στο προφίλ σου έχεις ανεβάσει (μπορείτε να επιλέξετε έως 2 απαντήσεις):

Μία ή περισσότερες αναγνωρίσιμες φωτογραφίες μου.

Μία ή περισσότερες μη ευκρινείς φωτογραφίες μου.

Προσωπικά στοιχεία όπως το τηλέφωνο, η διεύθυνση, το σχολείο/ο τόπος εργασίας μου.

Επέλεξα να μην συμπληρώσω τίποτα.

9. Στο προφίλ σου το όνομα που χρησιμοποιείς είναι:

Το πραγματικό μου όνομα.

Ένα ψευδώνυμο.

Το όνομα ενός άλλου υπαρκτού προσώπου.

10. Έχεις δώσει εσκεμμένα λανθασμένες πληροφορίες για τον εαυτό σου στο προφίλ σου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11. Σου έχει συμβεί κάποιο δυσάρεστο γεγονός ενώ χρησιμοποιείς το προφίλ σου;

α. Κακοήθεις φήμες εις βάρος μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

β. Προσβλητικά σχόλια εις βάρος μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

γ. Μηνύματα με υβριστικό περιεχόμενο εις βάρος μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

δ. Κλοπή προσωπικών δεδομένων.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ε. Παραβίαση του προφίλ μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

στ. Ανέβασμα φωτογραφιών με το πρόσωπό μου χωρίς την έγκρισή μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ζ. Κακόβουλη μεταχείριση των φωτογραφιών μου.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Κάτι άλλο.....

Αν απάντησες σε όλα ΟΧΙ προχώρησε στην Ερώτηση 13.

12. Αν συνέβη έστω και ένα από τα παραπάνω γεγονότα που περιγράφονται στην ερώτηση 11, τι έκανες; (Μπορείς να δώσεις περισσότερες από μία απαντήσεις).

Έθεσα πιο αυστηρά όρια στο προσωπικό μου απόρρητο.

Ακύρωσα τον λογαριασμό μου στο Facebook.

Άλλαξα τον κωδικό εισαγωγής στο προφίλ μου.

Ζήτησα από το φίλο/τη φίλη μου να αφαιρέσει τη φωτογραφία στην οποία εμφανίζομαι.

Κατήγγειλα το περιστατικό στις αρχές.

Τίποτα.

Κάτι άλλο.....

13. Αν άκουγες ότι έχει συμβεί έστω και ένα από τα παραπάνω γεγονότα που περιγράφονται στην ερώτηση 11 σε κάποιον γνωστό ή φίλο σου, τι θα έκανες; (Μπορείς να δώσεις περισσότερες από μία απαντήσεις).

Θα έθετα πιο αυστηρά όρια στο προσωπικό μου απόρρητο.

Θα ακύρωνα τον λογαριασμό μου στο Facebook.

Θα άλλαζα τον κωδικό εισαγωγής στο προφίλ μου.

Θα πρότεινα στο φίλο/στη φίλη μου να ζητήσει να αφαιρεθεί η φωτογραφία στην οποία εμφανίζεται αυτός/αυτή.

Τίποτα.

Κάτι άλλο.....

14. Τι είδους φίλους κάνεις στο Facebook;

Όλους όσους κάνουν αίτημα φιλίας.

Άτομα που είναι φίλοι φίλων.

Μόνο άτομα που γνωρίζω προσωπικά.

15. Τι κάνεις τις περισσότερες φορές στην περίπτωση που λάβεις πρόσκληση για την εγκατάσταση μιας εφαρμογής, με συνέπεια να υπάρχει πρόσβαση στα προσωπικά σου δεδομένα από τους διαχειριστές της εφαρμογής;

Την απορρίπτω.

Την αποδέχομαι.

16. Γνωρίζεις για τη δεοντολογική συμπεριφορά στο Facebook;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

17. Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μηνύματα με κακοήθεις φήμες εις βάρος άλλων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18. Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μηνύματα με προσβλητικά σχόλια εις βάρος άλλων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

19. Έχεις γράψει στον τοίχο ή έχεις στείλει μηνύματα με υβριστικό περιεχόμενο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20. Έχεις γράψει στον τοίχο κάποια ψευδή είδηση με σκοπό να διασκεδάσεις εις βάρος φίλων σου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

21. Έχεις προσπαθήσει να κλέψεις προσωπικά δεδομένα;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

22. Έχεις προσπαθήσει να παραβιάσεις το προφίλ κάποιου άλλου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

23. Έχεις ανεβάσει φωτογραφίες με τα πρόσωπα φίλων/γνωστών σου χωρίς την έγκρισή τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

24. Έχεις μεταχειριστεί κακόβουλα τη φωτογραφία κάποιου άλλου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

25. Έχεις στείλει chain letters ή spams στους φίλους σου στο facebook;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

26. Έχεις κοινοποιήσει βίντεο ή μουσική στο προφίλ σου που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτέχνη /δημιουργού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

27. Έχεις κοινοποιήσει μηνύματα, βίντεο ή ειδήσεις στο προφίλ σου χωρίς να ελέγξεις πρώτα την αξιοπιστία της πηγής τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ΤΕΛΟΣ

Ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σου!